# زبان‌های منفرد و پندارهای غیر علمی درباره آنها

تیر ماه ۱۳۹۵ خورشیدی

علیرضا غفاری حافظ

# مقدمه

در میان هزاران زبانی که بشر برای ادای منظور خود بدانها سخن رانده است، تعداد کمی از آن ها فاقد ارتباط و پیوند با خانواده های بزرگ زبانی است. این زبان ها هم در میان افراد غیر متخصص و هم دانش آموختگان رشته های تاریخ و زبانشناسی مورد مناقشه فراوان بوده و با آن ها مانند اموال بلاصاحب برخورد شده است. جذابیت این زبان ها زمانی اوج می گیرد که گویشوران آن در نقطه خاصی از ایجاد تمدن، آفرینش فرهنگی یا موقعیت خاص سیاسی – جغرافیایی قرار گرفته باشند. با چنین حسی، گاهی یک اقتراح و تئوری پیشنهادی از طرف اهل فن - هرچند که اعتبار علمی آند مخدوش شده باشد - دستمایه ای برای بهانه های سیاسی و ایدئولوژیکی شده است. برخورد با زبان های سومری، ایلامی و تعدادی دیگر از زبان های باستانی منفرد، در ایران امروزه نمونه ای از این مجادلات را در پی داشته اند. این زبان ها بارها به زبان های سامی، قفقازی، ایرانی و با آهنگ بیشتری به زبان های ترکی مرتبط شده اند؛ اما هیچ کدام از این برداشت های نادرست تاکنون جدی گرفته نشده اند.

در کشور ما به پیروی از جریان های فکری ناسیونالیستی در همسایگان ترک زبان، داعیه ارتباط زبان ترکی با سایر زبان های به اصطلاح "التصاقی" از سوی مراجع غیرعلمی مطرح شد. نقطه اوج این فرضیه های نادرست در پیوند دادن زبان ترکی با زبان های باستانی حوزه جغرافیایی ایران باستان بود که به دلیل ناآگاهی عمومی به این زبان ها و نبود مراجع و منابع معتبر در زبان های بومی، طنین خاصی به خود گرفت. پر واضح است که فرض ارتباط ژنتیکی زبان ترکی یا سایر زبان های آلتاییک با زبان های منفرد باستانی، متکی بر اثبات خویشاوندی در بین خود این زبان هاست که معاصر هم بوده اند؛ بدین معنا که در قدم اول باید ارتباط خویشاوندی بین زبان هایی مانند سومری و

ایلامی به اثبات برسد تا فرضیه دوم بتواند جدی گرفته شود. ولی غالب این زبان ها شاخه هایی منفرد در جنگل زبان های جهان بوده اند.

نویسنده این مطلب در اینجا کوشش نموده است ضمن توضیح عنوان "زبان منفرد" و فهرستی از مهمترین آن ها در سطح جهان، واژه نامه ای شامل بیش از دویست کلمه مشترک در تعدادی از زبان های موصوف مورد بحث را ارائه نماید. با تطبیق لغات موجود در واژه نامه مشخص می شود که تلاش های به عمل آمده از برای انتساب پیوند خانوادگی برخی زبان های موجود با زبان های باستانی منفرد، تاکنون نتوانسته است خلل چندانی بر استقلال آن ها وارد سازد.

هدف از نوشتن این موضوع، به چالش کشیدن فرضیه یا نظریه و یا گرایش خاص سیاسی نیست؛ بلکه نگارنده کوشیده است امکان بررسی و درکی بهتر از موقعیت زبان های منفرد و فرضیه نادرست همریشه بودن آن ها با سایر زبان ها از جمله زبان های موسوم به التصاقی را فراهم سازد.

علیرضا غفاری حافظ

# زبان های منفرد و پندارهای غیر علمی درباره آنها

زبان منفرد (isolated language) در مفهوم مطلق، یک زبان طبیعی بدون شجره نامه (یا "رابطه ژنتیکی") یا رابطه اثبات شده با زبان های دیگر است که ارتباط جدی و مشترک آن با سایر زبان ها نشان داده نشده است. زبان منفرد در خانواده زبانی خود، یک زبان مجرد است. در این باره معمولا می توان به زبان های آینو، باسکی، کره ای و سومری اشاره کرد؛ قبل از تشکیل امپراطوری واحد هخامنشی، بیشتر زبان های رایج در فلات ایران مانند ایلامی، اورارتویی، گوتی، لولوبی و هوری در کنار زبان شناخته شده

سومری زبان هایی منفرد محسوب می شوند.هرچند زبان شناسان در هر مورد از این ها به ارتباط زبانی با سایر زبان ها اشارات جسته و گریخته ای کرده اند.

در برخی منابع به عضو جدا مانده از یک خانواده بزرگ زبانی نیز زبان منفرد می گویند. مانند زبان های آلبانیایی، یونانی، ارمنی، تخاری و نورستانی در خانواده بزرگ زبان های هند و اروپایی که به هیچ یک از شاخه های هند و ایرانی، اسلاوی یا ژرمنی تعلق ندارند و ارتباط آن ها با زبان های رومانی و ساردی نیز نسبی است.

برخی از زبان های منفرد ممکن است به عنوان خانواده های زبانی کوچک قابل طبقه بندی باشند. این مورد درباره زبان ژاپنی (خانواده زبان ژاپنی همراه با زبان Ryukyuan در Okinawa) و گرجی (در حال حاضر با زبان استاندارد "Kartvelian") اتفاق افتاده است. زبان مرده اتروسکی نیز در ایتالیا نیز به عنوان زبانی منفرد شناخته شده است. اما برخی این زبان را در اصطلاح زبان های منقرض شده "Tyrsenian" پیشنهاد داده اند. هلموت ریخ "Helmut Rix (1998) " در این باره خانواده زبانی منقرض شده ای را که شامل زبانهای "Raetic" در رشته کوه آلپ و زبان "Lemnian" در دریای اژه می شود، پیشنهاد کرده است. خانواده زبان های "Kartvelian – Japonic" به طور گسترده ای توسط زبان شناسان مورد پذیرش قرار گرفته است اما از آنجا که زبان اتروسکی در سطح مشابهی مورد پذیرش قرار نگرفته، به همین روی در این خانواده گنجانده نشده است.

یک زبان منفرد ممکن است پس از تلاش های زیاد به صورت یک زبان منفرد طبقه بندی نشده باقی بماند. اما اگر این تلاش ها به نتایج پرباری منتهی شود ممکن است به خانواده زبانی دیگری مرتبط شود؛ چنان که زبان "Yanyuwa" در خانواده زبانی "Pama–Nyungan" قرار داده شده است.

## ✓ ارتباط "ژنتیکی" یا "شجره نامه"

اصطلاح "ارتباط ژنتیکی" به معنی وجود شجره نامه زبان شناسی تاریخی بین گروه های بسیاری از زبان های موجود در جهان امروز است که با تکیه بر تبار مشترک و زبان های اجدادی مشترک بازسازی شده در خانواده های زبانی کوچکتر بدانان گویش می شود. مانند زبان انگلیسی در خانواده زبانی هند و اروپایی و زبان ماندارین در خانواده زبان های چین و تبتی. با این معیار، زبان منفرد وضعیت استثنایی خود را که زبان شناسان تصریح کرده اند توضیح می دهد.

## ✓ جستجو برای یافتن ارتباط

ممکن است تبار تمامی زبان های زنده موجود در جهان امروز به صورت مستقیم یا غیرمستقیم به زبان اجدادی خود برسند و شاخه های فوقانی شجره زبانی تشکیل یافته، کم و بیش فرزندان یک پدر و مادر باشند. بنابر این زبان منفرد در مطالعات زبانی متعدد به دنبال پرده برداری از ارتباطات ژنتیکی خود است. به عنوان مثال، ارتباط زبان باسکی در مقایسه با خانواده زبانی منقرض شده اوراسیایی از سومری تا قفقازی جنوبی تاکنون بدون نتیجه قطعی مانده است.

شرایطی خاصی وجود دارد که در آن یک زبان یا نیازبان (زبان آغازین) (proto language) به وجود می آید. این امر اغلب در یک زبان اشاره ای دیده می شود. معروف ترین آن زبان اشاره ای نیکاراگوئه است که کودکان ناشنوا در آنجا به دلیل ناآشنایی به زبان اشاره ای رایج در میان ناشنوایان جهان، زبان اشاره ای جدیدی آفریدند. هفت مدرسه در تانزانیا هر کدام زبان اشاره مستقل از هم را به کار می برند. زبان های اشاره هم چنین در خارج از مدارس نیز در میان افرادی با سطح بالای ناشنوایی به وجود آمده اند. مانند "Kata Kolok" در بالی، زبان اشاره "Adamorobe" در غنا، زبان اشاره "Urubú " در برزیل، چند زبان اشاره مایایی و نیم دوجین از زبان های اشاره ای قبایل تپه های تایلند که شامل زبان اشاره ای "Ban Khor" هم می شود. بیشتر این زبان ها در خانواده های کوچک محلی استفاده می شوند زیرا والدین ناشنوایان اغلب به زبان اشاره ای آشنایی ندارند و آشکارا توسط خودشان ساخته شده اند. در طول تاریخ تعداد زیادی از این زبان ها دیده می شوند. در شرایط مشابه، اغلب والدین کودکان ناشنوا تا زمان ورود کودکان به جامعه ناشنوایان از زبان اشاره ای جدیدی استفاده می کنند. در پیدایش زبانهای معمولی این اتفاق به ندرت رخ می دهد اما در فاصله های زمانی چندین ده هزار ساله این احتمال به چندین برابر افزایش می یابد. چنین وضعیتی در مدت زمانی نسبتا کوتاه در زبان های کرئول و پیجین و زبان اسپرانتو دیده می شود.

## ✓ زبان های منفرد منقرض شده

هنگام صحبت از زبان مرده منفرد احتیاط لازم است. با وجود قدمت زیاد زبان سومری و شناخت کاملی که از آن داریم، می توان در طبقه بندی آن به زبان منفرد احتمال وجود خویشاوندی اش را در میان زبان های مدرن بررسی کرد. با این حال اطلاعات بسیار کم موجود درباره برخی زبان های مرده، ارتباط آن ها را با سایر زبان ها مشکل می سازد. برای مثال گاهی ادعا می شود زبان اتروسکی از خانواده زبان های هند و اروپایی بوده است؛ اگر چه بیشتر زبان شناسان بر این باورند که امکان نتیجه گیری وجود دارد.
موقعیت مشابهی در بسیاری از زبان های منقرض شده منفرد در آمریکا مانند "Beuthuk" و "Kayuse" وجود دارد. تصور می رود این زبان ها قابل پیوند با زبان های دیگر باشند. اما این امر درباره زبان های نامکتوب منقرض شده بعید به نظر می رسد.

## ✓ فهرست زبان های منفرد قاره ها

در زیر فهرستی از زبان های منفرد شناخته شده به همراه توضیحات مربوط و پیوند احتمالی آن ها با سایر زبان ها، به تفکیک قاره ها تنظیم شده است. در ستون وضعیت عبارت "پر کاربرد" به معنی کاربرد کامل آن زبان در سطح جامعه و استفاده از آن به عنوان زبان مادری توسط کودکان آن جامعه است. "در حال مرگ" بدان معنی است که این زبان هنوز مکالمه می شود، اما توسط قشر سالمند جامعه؛ و اگر تلاش لازم برای رواج و احیای آن و مکالمه در بین کودکان انجام نشود، با مرگ گویشوران آن، زبان مورد نظر منقرض خواهد شد. "منقرض شده" به معنی این است که این زبان دیگر مکالمه نمی شود. وضعیتهای "زنده" و "منقرض شده" در طبقه بندی "رده های زبانی" "ISO 639-3" تعریف شده اند. "پر کاربرد" در اینجا به معنی "زنده" است و عبارت "در معرض خطر" بسته به تلاش برای حفظ و ابقای آن زبان گاهی اوقات با "در حال مرگ" و "در معرض خطر" مترادف است.

## ✓ آفریقا

اطلاعات موجود فقط در مورد چند زبان آفریقایی است و از همین روی برای طبقه بندی کافی نیستند. افزون بر این Jalaa، Shabo، Laal، Kujarge و چند زبان دیگردر خانواده های نیل – صحرایی Nilo-Saharan و آفروآسیایی Afroasiatic ممکن است پس از تحقیقات بیشتر در گروه زبان های منفرد قرار گیرند. زبان های Defaka و Ega در مناطق نیجر – کنگو نیز زبان های بسیار متفتوتی هستند که ممکن است در گروه زبان های منفرد جای گیرند.

| شماره جدول | | ۱ |
|---|---|---|
| زبان | وضعیت | توضیحات |
| Bangime | زنده | تکلم در Dogon Cliffs, Mali |
| Hadza | پرکاربرد؛ تکلم در میان حداقل ۱۰۰۰ گویشور | یك بار در میان زبانهای Khoisan فهرست شده است. |
| Sandawe | پرکاربرد | به صورت آزمایشی به زبان های Khoe در جنوب آفریقا پیوند داده شده است. |

## ✓ آسیا

| شماره جدول | | ۲ |
|---|---|---|
| زبان | وضعیت | توضیحات |

| | | |
|---|---|---|
| Ainu | در حال انقراض | قبلا در جزایر ساخالین، کوریل، و هوکائیدو گویش می شد و حالا تعداد انگشت شماری گویشور در هوکائیدو دارد. آینو یک خانواده زبانی کوچک را تشکیل می دهد در حالی که انواع منقرض شده آن به عنوان گویش طبقه بندی شده اند. احتمالا به زبان Emishi مرتبط باشد. |
| Burushaski | پرکاربرد | در شمال پاکستان تکلم می شود. |
| Elamite | منقرض شده | در امپراطوری ایلام استفاده می شد. برخی پیشنهادها آن را به زبان های دراویدی (و بالتبع خانواده Elami – Dravidian) مرتبط می سازند؛ اما این پیشنهاد پشتیبانی نشده است. |
| Hattic | منقرض شده | در هزاره دوم قبل از میلاد در آسیای غربی گویش می شد. به هر سه خانواده عمده زبان های بومی قفقازی ارتباط داده شده است. این زبان نباید با زبان هیتی متاخر که زبانی هند و اروپایی بود، آمیخته شود. |
| Korean | پرکاربرد | با ۷۸ میلیون گویشور زبانی منفرد محسوب می شود. پیشنهاد پیوند آن با زبان های آلتاییک داده شده است اما اغلب زبان شناسان این پیوند را بی اعتبار می دانند. همچنین پیشنهاد ارتباط با زبان ژاپنی در خانواده زبانی ژاپنی – کره ای با یا بدون ارتباط نیاکانی آلتاییک مطرح شده است. برخی مواقع نیز با خانواده زبانی (Koreanic) به همراه زبان Jelu طبقه بندی می شود. |
| Kusunda | در حال انقراض | زبانی رو به انقراض در غرب نپال است. تحقیقات موجود بر چند گویشور آن نشان دهنده ارتباط آن با زبانی دیگر نیست. |

| | | |
|---|---|---|
| Nihali | در معرض خطر | هم چنین با نام Nahali نیز شناخته می شود. در ایالت Maharashtra در هند به کار برده می شود. با نفوذ قوی واژگان زبان Munda |
| Nivkh | در معرض خطر، احتمالا در حال انقراض | هم چنین با نام Gilyak نیز شناخته می شود. یک زبان پالئوسیبیری (Palaeosiberian) است که در منتهی الیه رودخانه آمور (Amur) و جزایر ساخالین (Sakhalin) گویش می شود. این زبان به دو لهجه تقسیم می شود و به خانواده چوکچی – کامچاتکا (Chukchi–Kamchatkan) پیوند داده شده است. |
| Sumerian | منقرض شده | مدت زمان زیادی از انقراض آن می گذرد. زبان تمدن باستانی سومر بوده است. سومری از معروف ترین زبان های منفرد در عصر باستان است. |
| Urartian | منقرض شده | زبان تمدن درخشان اورارتو در شمال غربی ایران و شرق ترکیه |
| Hurrian | منقرض شده | در زبان فارسی هم به صورت حوری و هم به صورت هوری نوشته می شود. این زبان به دلیل شباهت های موجود در دستورزبان و واژگان با زبان اورارتویی در خانواده (Hurro-Urartian) قرار می گیرد. |
| Kassite | منقرض شده | زبان تمدن کاسی در رشته کوه های زاگرس و پیرامون آن |

تعداد دیگری از زبان های باستانی نظیر گوتی، لوللوبی و ماننا زبان هایی منفرد با پیوندهای احتمالی بوده اند که فهرست نشده اند.

✓ استرالیا و اقیانوسیه

زبان های گینه نو برای مطالعه و احراز موقعیت زبان منفرد به دلیل دانش پایین موجود درباره آنها ضعیف هستند.

| شماره جدول | | ۳ |
|---|---|---|
| زبان | موقعیت | توضیحات |
| Abinomn | در معرض خطر | در گینه نو و همچنین در Baso و Foia گویش می شود. |
| Anem | در معرض خطر | در بریتانیای جدید (New Britain) تکلم می شود و احتمالا با زبان های Yélî Dnye و Pele-Ata پیوند دارد. |
| Busa | در معرض خطر | هم چنین با نام Odiai شناخته می شود. گویش در گینه نو |
| Enindhilyagwa | در معرض خطر | هم چنین با نام Andilyaugwa شناخته می شود. گویش در خلیج Carpentaria در استرالیا |
| Isirawa | در معرض خطر | گویش در گینه نو؛ معمولا در خانواده Trans–New Guinea طبقه بندی می شود. |
| Kakadju | منقرض شده | تا سال ۲۰۰۲ در شمال استرالیا گویش می شد. با نام Gaagudu نیز شناخته می شود. احتمالا عضوی از خانواده Arnhem محسوب می شود. |
| Kol | در معرض خطر | در بریتانیای جدید (New Britain) تکلم می شود. |
| Kuot | در معرض خطر | همچنین با نام Panaras نیز شناخته می شود. در ایرلند نو (New Ireland) گویش می شود. |
| Laragiya | در معرض خطر | در شمال استرالیا تکلم می شود و ممکن است تاکنون منقرض شده باشد. |

| | | |
|---|---|---|
| Ngurmbur | منقرض شده | حدود سال ۱۹۹۰ منقرض شد. در شمال استرالیا گویش می شد. احتمالا با زبان های Pama–Nyungan پیوند دارد. |
| Pele-Ata | در معرض خطر | در بریتانیای جدید (New Britain) تکلم می شود. با نام Wasi نیز شناخته می شود. احتمالا با زبان های Yélî Dnye و Anem پیوند دارد. |
| Pyu (گینه جدید) | در معرض خطر | در گینه نو گویش می شود و معمولا با Kwomtari–Baibai طبقه بندی می شود. |
| Sulka | در معرض خطر | در بریتانیای جدید (New Britain) تکلم می شود. |
| Taiap | در معرض خطر | در میان ۱۰۰ گویشور در منطقه Sepik در پاپوآی گینه نو رایج است. با نام Gapun نیز شناخته می شود. معمولا با Sepik-Ramu طبقه بندی می شود. |
| Tiwi | در معرض خطر | در شمال استرالیا گویش می شود. |
| Umbugarla | منقرض شده | تا اواخر قرن بیستم در شمال استرالیا گویش می شد. پیشنهاد شده است با خانواده Arnhem Land طبقه بندی شود. |
| Yalë | در معرض خطر | در گینه نو گویش می شود. با نام Nagatman نیز شناخته می شود. |
| Yawa | در معرض خطر | در جزیره Yapen گینه نو گویش می شود. پیشنهاد شده است بخشی از امتداد خانواده پاپوآی غربی قلمداد شود. گاهی دو زبان محسوب شده است. |
| Yélî Dnye | در معرض خطر | در جزیره Rossel و پاپوآی گینه نو گویش می شود. با نام Yale نیز شناخته شده است. احتمالا با زبان های Anem و Pele-Ata پیوند دارد. |

✓ اروپا

| شماره جدول | | ۴ |
| --- | --- | --- |
| زبان | موقعیت | توضیحات |
| Basque | پر کاربرد | بزرگترین زبان پر کاربرد منفرد بعد از زبان کره ای است. در بین گویشورانش با زبان Euskara نیز شناخته می شود. هیچ زبان زنده یا منقرض شده مرتبط با آن تاکنون شناخته نشده است. زبان باسکی در منطقه ای حایل بین اسپانیا و فرانسه گویش می شود. زبان Aquitanian معمولا به عنوان نیای مستقیم این زبان شناخته می شود. برخی زبان شناسان شباهت های باسکی را با زبان های قفقازی یادآوری نموده اند. هم چنین با زبان های ایبریایی Iberian پیوند داده شده است. |
| Etruscan | منقرض شده | برخی این زبان را در اصطلاح زبان های منقرض شده "Tyrsenian" پیشنهاد داده اند. هلموت ریخ "" در این باره خانواده زبانی منقرض شده ای را که شامل زبانهای "ریاتیک" در رشته کوه آلپ و زبان "لمینیان" در دریای اژه می شود، پیشنهاد می دهد. |

زبان تمدن مینوسی نیز که پیش از تمدن یونان در شبه جزیره یونان و کرت به آن تکلم می شد، احتمالا زبانی منفرد محسوب می شده است. زبان یونانی باستان واموازه های فراوانی از این زبان در خود دارد.

## ✓ آمریکای شمالی

| شماره جدول | | ۵ |
| --- | --- | --- |
| زبان | موقعیت | توضیحات |
| Atakapa | منقرض شده | در ایالت تگزاس Texas و لوئیزیانا Louisiana در ایالات متحده گویش می شد. گاهی پیشنهاد داده شده است با زبان های Muskogean پیوند داده شود. |
| Chimariko | منقرض شده | در ایالت کالیفرنیا California ایالات متحده گویش می شد. |
| Chitimacha | منقرض شده | در ایالت لوئیزیانا Louisiana ایالات متحده گویش می شد. با زبان های Muskogean پیوند داده شده است. |
| Coahuilteco | منقرض شده | در ایالت تگزاس و شمال شرقی مکزیکو Mexico کاربرد داشته است. برابر نظریه ای با Hokan پیوند دارد. |
| Cuitlatec | منقرض شده | در Guerrero و مکزیکو گویش می شده است. |
| Esselen | منقرض شده | اطلاعات درباره اش کم است. در کالیفرنیا گویش می شده و نظریه ارتباطش با Hokan مطرح شده است. |
| Haida | در حال انقراض | در ایالت آلاسکا Alaska ایالات متحده و بریتیش کلمبیا British Columbia کشور کانادا گویش می شود. برخی پیشنهادها درباره ارتباطش با -Na Dené وجود داشته است که از نظر افتاده اند. |
| Huave | در معرض خطر | در اوکسانا Oaxaca مکزیک گویش می شده است. نظریه ارتباط آن با Penutian مطرح شده بود که به طور کلی رها شده است. |
| Karuk | در حال انقراض | در کالیفرنیا گویش می شود. نظریه ارتباط آن با Hokan مطرح است. |

| | | |
|---|---|---|
| Klamath | منقرض شده | تا اوایل قرن بیست و یکم در اورگان Oregon و کالیفرنیا گویش می شد. این بحث وجود دارد که آیا با Penutian ارتباط دارد یا نه. |
| Kutenai | در حال انقراض | در ایالت مونتانا Montana ایالات متحده و بریتیش کلمبیا کانادا صحبت می شود. |
| Natchez | منقرض شده | در ایالت می سی سی پی Mississippi و لوئیزیانا تکلم می شد. اغلب با Muskogean پیوند داده شده است. |
| Purépecha | عموما زبانی زنده محسوب می شود ولی برخی از گویش هایش در خطر نابودی است | با ۱۰۰۰۰۰ گویشور در میان مردم Purépecha در مکزیکو |
| Salinan | منقرض شده | در کالفرنیا تکلم می شده است. بخشی از Hokan محسوب می شود. |
| Seri | در معرض خطر | در Sonora مکزیکو صحبت می شود. بخشی از Hokan محسوب می شود. |
| Siuslaw | منقرض شده | در ایالت اورگان ایالات متحده تکلم می شد. شباهت پیوندی با Coos و Alsea و احتمالا Wintuan دارد. بنا به نظریه ای با Penutian مرتبط است. |
| Takelma | منقرض شده | در ایالت اورگان تکلم می شد. شاخه ای از Penutian محسوب شده است؛ ارتباطش با Kalapuyan رد شده است. |
| Timucua | منقرض شده | در فلوریدا Florida و جورجیا Georgia ایالات متحده گویش می شد. بنا به نظریه ای کم اهمیت با زبان های Tawasa مرتبط است؛ اما ممکن است یک لهجه فرض شود. |
| Tonkawa | منقرض شده | در ایالت تگزاس گویش می شد. |

| | | |
|---|---|---|
| Tunica | منقرض شده | در می سی سی پی، لوئیزیانا و آرکانزاس Arkansas ایالات متحده صحبت می شد. زبانی منفرد محسوب می شود. |
| Washo | در حال انقراض | در ایالت های کالیفرنیا، نوادا Nevada ایالات متحده تکلم می شود. ارتباطش با Hokan مطرح است. |
| Yana | منقرض شده | در ایالت کالیفرنیا تکلم می شد. ارتباطش با Hokan مطرح است. |
| Yuchi | در حال انقراض | در ایالت جورجیا و اوکلاهما Oklahoma رایج است. پیشنهاد داده شده است با زبان های Siouan پیوند داده شود. |
| Zuni | در معرض خطر | در ایالت مکزیکو صحبت می شود. پیشنهاد داده شده است با زبان های Penutian پیوند داده شود اما پسندیده نشده است. |

## ✓ آمریکای جنوبی

| شماره جدول | ۶ | |
|---|---|---|
| زبان | وضعیت | توضیحات |
| Aikaná | در معرض خطر | تکلم در منطقه Rondônia برزیل؛ پیشنهاد پیوند با Arawakan داده شده است. |
| Andoque? | در معرض خطر | ممکن است تاکنون نابود شده باشد. تکلم در کلمبیا و پرو؛ احتمالا از زبان های Witotoan باشد. |
| Betoi | منقرض شده | در کلمبیا رواج داشت. پیشنهاد ارتباط با Paezan داده شده است. |

| | | |
|---|---|---|
| Camsá | زنده | هم چنین Kamsa، Coche، Sibundoy، Kamentxa، Kamse یا Camëntsëá نیز شناخته می شود. در کلمبیا صحبت می شود. |
| Candoshi | زنده | در آمریکای جنوبی در امتداد Chapuli، Huitoyacu، Pastaza و دره رودخانه Morona تکلم می شود. |
| Canichana | منقرض شده | در بولیوی صحبت می شد. ارتباطش با Tequiraca (Auishiri) مطرح شده است. |
| Cayubaba | منقرض شده | در بولیوی صحبت می شد. |
| Cofán | زنده | در کلمبیا و اکوادور رواج دارد. گاهی با Chibchan مرتبط می شود؛ اما شباهت ها ممکن است به دلیل واموازه ها باشند |
| Huaorani (Waorani) | در معرض خطر | در اکووادور و پرو گویش می شود. |
| Irantxe? | زنده | با نام های Iranche و Münkü نیز شناخته می شود. در Mato Grosso برزیل صحبت می شود. |
| Itonama | در معرض خطر | در بولیوی رواج دارد. خانواده زبانی Paezan پیشنهاد شده است. |
| Kunza | منقرض شده | در کشور شیلی در نواحی Salar de Atacama صحبت می شد. هم چنین با نام Atacameño نیز معروف است. |
| Leco | در معرض خطر | تصور می شد منقرض شده است اما به تازگی در مناطق شرقی دریاچه تیتی کاکا Titicaca در بولیوی کشف شده است. |
| Mapudungun | پر کاربرد | در شیلی و آرژانتین رایج است. با نام های Araucano و Araucanian نیز معروف است. خانواده ای از دو زبان بومی را در بر گرفته است. در زمان های گوناگون جزوی از خانواده های Andean، macro-Panoan یا macro-Waikuruan تصور شده است. |
| Movima | زنده | رایج در بولیوی |

| | | |
|---|---|---|
| Otí | منقرض شده | در سائوپوئیلو São Paulo برزیل صحبت می شد. خانواده Macro-Gêan پیشنهاد شده است. |
| Tequiraca | در معرض خطر | در پرو صحبت می شود. با نام Auishiri نیز شناخته می شود. ارتباطش با Canichana پیشنهاد شده است. |
| Trumai | در معرض خطر | برخاسته از Xingu River؛ امروزه در پارک ملی Xingu ایالت Mato Grosso برزیل تکلم می شود. |
| Warao | در معرض خطر | تکلم در گویان Guyana، سورینام Surinam و ونزوئلا Venezuela. گاهی با خانواده Paezan مرتبط می شود. |
| Yámana | در معرض خطر | در جنوب Tierra del Fuego کشور شیلی تکلم می شود. |
| Yuracaré | در معرض خطر | در بولیوی صحبت می شود. با خانواده های Mosetenan، Pano–Tacanan، Pano–Tacanan و Chon ارتباط داده شده است. |

## ✓ زبان های منفرد التصاقی

بیشتر زبان های باستانی در سرزمین ایران کنونی از زمره زبان های منفرد محسوب می شوند زیرا ارتباطات ژنتیکی و شجره نامه زبانی برای تشکیل خانواده های زبانی در بین آنان، جز در مواردی استثنایی به نتیجه نرسیده است. این امر با حذف وامواژه ها یا واژگان استقراضی (loanwords)، تلاش بیشتر در این زمینه را با مشکل مضاعفی روبرو می سازد. هر گونه تلاشی برای پیوند دادن این زبان ها با زبان های معاصر و اطلاق عنوان نیازبان (زبان آغازین) به آن ها نیز هیچ نتیجه مطلوبی در بر نداشته است.

ویژگی مشترک تعداد زیادی از زبان های منفرد تا حدی در طبقه بندی ویلهم فون هومبولت (Wilhelm von Humboldt, 1836) به نام زبان های التصاقی (Agglunative languages) به چشم می خورد و نه عموما در سایر ویژگی های زبانی و پیوند ژنتیکی. به تعریف وی زبان هایی با مشخصه قابلیت ساخت افعالی جدید از طریق افزودن پسوندهای پایانی در گروه زبان های التصاقی قرار می گیرند. زبان های منفرد باستانی علاوه بر پسوندهای فراوان، دارای پیشوندها و میانوندهای متعددی نیز بودند. زبان هایی با مشخصه التصاقی مجموعه بزرگی شامل زبان هایی منفرد و شجره های مستقلی از بومیان آمریکا، استرالیا، برخی زبان های آفریقایی، زبان های دراویدی شبه قاره هند، زبان های قفقازی، زبان های اورالیک، آلتاییک، برخی زبان های تبتی، ژاپنی، کره ای، باسکی و تعداد زیادی از زبان های "مرده یا خاموش" مانند سومری، اتروسکی، ایلامی، اورارتویی و غیره را در بر می گیرد.

زبان های منقرض شده در جدول ها با رنگ و زبان زنده و پرکاربرد نیز با رنگ مشخص گردیده اند. در برخی جاها به دلیل عدم غنای فرهنگ لغت های زبان های باستانی و یا عدم دسترسی به منابع لازم ردیف مربوط به آن زبان را حذف کرده ایم. بزرگترین خانواده زبانی در این جدول ها متعلق به زبان های آلتایی شامل زبان های مغولی، منچو، و ترکی است. لغات ردیف زبان ترکی باستان (ترکی ب.) زبان آذری (که زبان ترکی آذربایجانی نیز خوانده می شود) وترکی آناتولی (یا زبان ترکی استانبولی) سه زبان موجود در فهرست را تشکیل می دهند. کلمات اختصاری موجود در ردیف ترکی باستان (Orkh., Yen., OUygh.) به ترتیب نشانگر ارجاع کلمه به متون اورخون، ینی سئی و ترکی اویغوری می باشند. زبان ابخازی از خانواده زبان های قفقازی شمالی صرفا به عنوان نمونه این خانواده زبانی بغرنج و پیچیده آورده شده است و اینجا به معنی اهمیت ویژه آن در خانواده خود نیست. در چند مورد خاص علاوه بر فهرست موجود، لغاتی از زبان های دیگر نیز افزوده شده است تا به روشن شدن ابهام ها در نتیجه گیری های شتاب زده کمک کند؛ اگر چه این امر خواننده را با ابهام بزرگتری روبروی می سازد که علت تشابه گسترده برخی لغات در بیشتر خانواده های بزرگ جهانی را دنبال کند. در برابر این پرسش، پاسخ های گوناگونی پیشنهاد شده است که یکی از آن ها فرضیه وجود زبان نوستراتیک (Nostratic) که با تطبیق لغات زبان های اجدادی یا نیازبان ها فرهنگ لغت آن پرداخته شده است. برای نمونه، لغت پیشنهادی برای کلمه "مادر" (جدول شماره ۴۸) در زبان نوستراتیک (*ʔanya) است که با تطبیق کلمات رایج برای این مفهوم به روش یاد شده ساخته شده است. (علامت "*" در ابتدای کلمات زبان های باستانی به معنی فرم بازسازی شده است).

از هرگونه نتیجه گیری و پیشنهاد تطبیق و انطباق لغات در پایان جدول ها خودداری شده است و شباهت های موردی موکول به تطبیق لغات در سطحی گسترده و معنی دار می باشد چنان که در میان زبان های هوری و اورارتویی دیده می شود و این زبان ها به درستی در یک خانواده قرار گرفته اند. زبان تامیلی با زبان اجدادی خود نیادراویدی یا دراویدی آغازین اگر چه جزو زبان های منفرد محسوب نمی شوند، اما انتساب آن ها به گروه زبان های التصاقی و پیشنهاد ارتباط آن با زبان ایلامی در خانواده ایلامو-دراویدی (Elamo-Dravidian) از سوی دیوید مک آلپین (David McAlpin, Toward proto Elamo-dravidian, language vol. 50 no. 1, 1974) دلیل قید شدن این خانواده زبانی در جدول ها شده است. مک آلپین بیست درصد لغات هم ریشه و دوازده درصد لغات احتمالا همریشه را بین این دو زبان شناسایی کرده است. (برای نمونه به جدول شماره ۸۴ رجوع شود).

# ✓ واژه نامه

| شماره جدول | ۷ |
|---|---|
| انگلیسی | I |
| فارسی | من |
| سومری | nge, men, ŋae, -ŋu *mV(?) |
| ایلامی | u, hu, v (h)u, un, –k |
| هیتی | Ūk |
| اتروسکی | IPS (see ip, ipa, ipei, ipi) |
| هوری | iš- (I1), šu- (I2) |
| اورارتویی | iš-, ieš- |
| بورشاسکی | ja |
| باسکی | Ni, *-da- |
| ترکی ب. | ben 1 (Orkh., Yen., OUygh.), men 1 (OUygh.) |

| | |
|---|---|
| mən | آذری |
| ben | ترکی آ. |
| би | مغولی |
| na, jeo (humble), *ŋa, čĕ | کره ای |
| bi | منچو |
| n *nyān, *yanv, *-kV | نیا دراویدی |
| நான் (/nɑ□ɳ/) | تامیلی |
| én | مجاری |
| sa / sa-r□a {ca / capa} | ابخازی |

فهرست تطبیقی بابایف برای پیش کشیدن وجود منشاء زبانی واحد در جهان که سایر زبان ها از آن ریشه گرفته باشند، نشان دهنده تشابه های عمده درزبان ها و نیازبان های عمده جهان است.

(Kirill Babaev; Moscow, Russian State University for the Humanities; Once Again on the Comparison of Personal Pronouns in ProtoLanguages)

## پیوست جدول شماره هفت
## کلمه "من" در زبان های مختلف

| Language Family | I |
| --- | --- |
| Indo-European[3] | n *eg'ho(m)<br>obl *me(ne)<br>v st *-H- |
| Uralic[4] | n *mE<br>obl *mEnV<br>v st *-k |
| Yukaghir[5] | mit |
| Altaic[6] | n *bi<br>obl *mi-n-, ? *ŋa |
| Turkic | n *bi<br>obl *män |
| Mongolian | obl *nama- |
| Korean | na < *ŋa, čĕ |
| Japanese | *a < *ŋa, wa(re) |
| Kartvelian[7] | *me(n)<br>v subj *(x)w- |
| Svan[8] | |
| Dravidian[9] | n *nyān<br>obl *yan-<br>v abs *-kV |
| Chukchi-Kamchatkan[10] | *γə-m |
| Eskimo (W)[11] | rel -ma<br>abs -qa |
| Elamite[12] | v (h)u<br>obl un<br>abs –k |
| Chadic[13] | I *ʔan-i<br>II *ʔi(ya) |
| Berber[14] | subj *ənakkw<br>obj *īy, *ū(w) |
| Cushitic[13] | subj *ʔani,<br>obj *yi / *yu |
| Omotic[13] | N *ta, *na-, S *ʔi |
| Semitic[13] | *(ʔan)-āku,<br>*(ʔan)-ā |
| Egyptian[13] | (‘in)-k, -j |
| Sino-Tibetan[15] | *ŋā |
| North Caucasian[16] | I (n) *zo (E *zō-,<br>W *sa)<br>II (obl) *nV /<br>*mV |
| Hurro-Urartian[17] | *(j)es- / *so-<br>v -f- |
| Yeniseian[18] | I *ʔaʒ,<br>II *b- |
| Na-Dene[19] | *šwī / *xwī |
| Burushaski[20] | ǯa<br>poss a- |
| Basque[21] | ni<br>v trans *-da- |
| Sumerian[22] | ŋae<br>poss -ŋu<br>*mV (?) |
| Nahali[23] | ǯo<br>obl eŋ- |
| Nivkh[24] | ńi |
| Ainu[25] | ku-<br>obj ’en- / -’en- |
| Thai-Kadai[26] | *k(ā)u |
| Austronesian[27] | *(w)‘aku / *ku |
| Mon-Khmer[28] | *(V)ko / *ki,<br>*ʔVń / *ʔVy |
| Munda[29] | *iŋ |
| Miao-Yao[30] | *ko(u), *waŋ<br>Yao *ʔja |
| Andaman[31] | do(l)- / tu-<br>Onge mi |
| Kusunda[32] | tsi |
| Papuan (general types)[33] | I nV<br>II kV / gV / ŋV<br>III tV / dV |
| West Papuan[34] | *tV |
| Torricelli[35] | *k- |
| Trans-N. Guinean[36] | *na |
| Australian[37] | *ŋa- |
| Algic[38 39] | *nV / *-Vn,<br>v *-Vk<br>v obj *-Vy |
| Keresiouan | *(V)nā- |
| Hokan | *nʸa / *nʸi |
| Penutian | *n- |
| Aztec-Tano[40] | *neʔ |
| Chibcha | *na-sV |
| Quechua | *nu-qa |
| Panoan | |
| Nilo-Saharan[41] | *āɠā<br>*āh |
| Kordofanian[42] | *ɲi |
| Atlantic[43] | *mi<br>obj *nɛ |
| Mande (S)[44] | *Ŋ̥, *mā |
| Ijo[45] | *a, *i/ɛ |
| Dogon[46] | mi<br>poss n |
| Gur-Adamaua[47] | *mi / *ma |
| **Gur[48] | *ma |
| Ubangi[49] | *mí |
| **Kwa[50] | subj *N<br>obj *mɛ |
| **Benue-Congo | subj *N<br>obj *mi |
| **Bantoid | *N<br>obj *mɛ |
| Bantu[51] | subj *Ni-<br>obj *mɛ |
| Khoisan[52] | N *mV, S *ŋV<br>C *ti- / *ta- |

## ارجاعات:

۳ [Beekes 1995: 207 – 211].

۴ [Redei 1988]; [Хайду 1985: 225, 234]; [Honti 1993: 124]; [Хелимский 1982].

۵ [Николаева – Хелимский 1997: 166].

۶ [EDAL 225, 1237]; [Itabashi 1998: 130 – 135].

۷ [Klimov 1998], [Шмидт 1984].

۸ [Tuite 1997: 18 – 26].

۹ [DED 5160]; [Старостин 2006].

۱۰ [Мудрак 2000: 39 – 40, 97, 145 – 146].

۱۱ [Bergsland 1986]; [Меновщиков 1997].

۱۲ [Дьяконов 1979].

۱۳ [Blažek 1991: 37].

۱۴ [Дьяконов 1967: 218 – 227]; [Blažek 1991].

۱۵ [Benedict 1972: 93]; [Starostin 1984].

۱۶ [Starostin 1984]; [Nichols 2003: 293].

۱۷ [Diakonoff – Starostin 1986: 81 – 82].

۱۸ [Starostin 1984].

۱۹ [Bengtson 1992].

۲۰ [Berger 1974: 24].

۲۱ [Trask 1997: 218].

۲۲ [Дьяконов 1967: 62]; [Канева 2006: 59 – 61].

۲۳ [Shafer 1941: 363]; [Pinnow 1966: 189].

۲۴ [Gruzdeva 1998].

۲۵ [Vovin 1993: 79, 84, 106, 144]; [Shibatani 1990: 25 – 31, 45 – 50].

۲۶ [Benedict 1942: 586]; [Benedict 1975: 203 – 208]; [Li Fang-Kuei 1977: 361 – 363].

۲۷ [Zorc 1995: 1169, 1191]; [Benedict 1975: 203 – 209].

۲۸ [Cabaton 1905: 336 – 337]; [Shorto 2006: 69]; [Pinnow 1966: 184]; [Hayes 1992: 161, 168]; [Peiros 1998].

۲۹ [Pinnow 1966: 166 – 167].

۳۰ [Benedict 1975: 203, 205]; [Peiros 1998].

۳۱ [Portman 1887: 5]; [Blevins 2007: 167]; [Burenhult 1996].

۳۲ [Watters 2006: 44].

۳۳ [Wurm 1975: 191].

۳۴ [Capell 1975: 678].

۳۵ [Laycock 1975: 768 – 770].

۳۶ [Foley 2000].

۳۷ [Blake 1979: 31 – 69]; [Blake 1988: 7]; [Evans 1988: 103]; [Evans 2003: 19]; [Harvey 2003].

۳۸ [Proulx 1985: 84 – 87].

۳۹ American Indian language forms below are based on [Greenberg – Ruhlen 2007: 121 – 123, 229 – 230], unless footnoted.

۴۰ [Steele 1979: 447].

۴۱ [Ehret 2001: 225 – 231].

۴۲ [Schadeberg 1981: 182 – 184].

۴۳ [Pozdniakov – Segerer 2004].

۴۴ [Выдрин 2006].

۴۵ [Williamson 2004].

۴۶ [Bendor-Samuel ¤ al. 1989: 176]; [Segerer 2002 –20 07].

۴۷ [Boyd 1989: 207].

۴۸ [Beacham 1968: 93]; [Casimir 1988: 57]; [Prost 1974: 646]; [Rennison 2000].

۴۹ [Moniño 1995].

۵۰ [Segerer 2002 – 2007].

۵۱ [Meeussen 1965]; [Guthrie 1967 – 1971, IV: 226 – 240]; [Аксёнова – Топорова 1990: 146-150; ] – [Nurse

Philippson 2003].

۵۲ [Greenberg 1963: 70 – 74]; [Starostin 2003]; [Güldemann 2005].

| شماره جدول | ۸ |
|---|---|
| انگلیسی | you (singular) |
| فارسی | تو |
| سومری | za |
| ایلامی | ni, nu |
| هوری | fe |
| هیتی | zīk |
| اتروسکی | TU |
| بورشاسکی | un |
| باسکی | hi, zu |
| آذری | sən |
| ترکی آ. | sen |
| مغولی | чи |
| کره ای | neo (familiar) |
| منچو | Si |
| تامیلی | நீ (/ni□/) |
| مجاری | Te |

فهرست تطبیقی بابایف (ماخذ و ارجاعات بالا):

# پیوست جدول شماره هشت
## کلمه "تو" در زبان های مختلف

| Language Family | 'Thou' |
| --- | --- |
| Indo-European[3] | *tū, t(u)e<br>v *-s- |
| Uralic[4] | n *tE<br>obl *tEnV |
| Yukaghir[5] | tit |
| Altaic[6] | n *si, *t'i<br>obl *si-n-, ? *na |
| Turkic | n *si<br>obl *sän<br>v prt *-ŋ |
| Mongolian | či < *t'i |
| Korean | ne <*na |
| Japanese | na(re) |
| Kartvelian[7] | *si<br>v subj *x-<br>v obj *g- |
| Svan[8] | |
| Dravidian[9] | n *nīn<br>obl *nin-<br>v abs *-ti |
| Chukchi-Kamchatkan[10] | *γə-š<br>obl *γə-n |
| Eskimo (W)[11] | rel -pək<br>abs –n |
| Elamite[12] | nu, ni<br>v -(a)t(i) |
| Chadic[13] | masc I *ka, II *ku<br>fem *ki(m) |

| Language Family | 'Thou' |
| --- | --- |
| Berber[14] | subj masc *kayy, fem *kamm<br>obj masc *ək, ik, fem *am |
| Cushitic[13] | subj *(ʔan)-ti<br>obj *ku / *ki |
| Omotic[13] | N *ni, S *ya |
| Semitic[13] | masc *(ʔan)-ta<br>fem *(ʔan)-ti |
| Egyptian[13] | masc -k, kw<br>fem tm(t), -t |
| Sino-Tibetan[15] | *naŋ, *kʷV- |
| North Caucasian[16] | I *wo<br>(E *wō- / *gʷə,<br>WC *wa)<br>WC fem *ba<br>II *γu-, *γwV- |
| Hurro-Urartian[17] | *we-<br>v -u/o- |
| Yeniseian[18] | I *ʔaw,<br>II *kV- / ʔVk- |
| Na-Dene[19] | *ni,<br>*wī (Tlingit) |
| Burushaski[20] | un<br>obl gu- / gō |
| Basque[21] | (h)i<br>v trans masc *-ga- |
| Sumerian[22] | zae<br>poss -zu |
| Nahali[23] | nē |
| Nivkh[24] | či |
| Ainu[25] | 'e- |
| Thai-Kadai[26] | *m(a)u |

| Language Family | 'Thou' |
| --- | --- |
| Austronesian[27] | *kaw, *(ka)śu |
| Mon-Khmer[28] | *miʔ / *mVj |
| Munda[29] | *me |
| Miao-Yao[30] | *koŋ, *kam<br>Yao *mwəy |
| Andaman[31] | poss ŋu(l)- / ŋo- |
| Kusunda[32] | tok |
| Papuan (general types)[33] | I kV / gV / ŋV<br>II ma<br>III na |
| West Papuan[34] | *nV |
| Torricelli[35] | *yV, *t-,*k- |
| Trans-N. Guinean[36] | *ka |
| Australian[37] | *ŋin |
| Algic[38 39] | *-Vm(ʔ), *-Vt<br>v obj *-Vš |
| Keresiouan | |
| Hokan | *mi / *ma |
| Penutian | *mV |
| Aztec-Tano[40] | *ʔeme |
| Chibcha | *mue-ya(nV) |
| Quechua | *qa-m |
| Panoan | *mi |
| Nilo-Saharan[41] | *īní |
| Kordofanian[42] | *ŋa |
| Atlantic[43] | *mo<br>obj *'i, *mV |
| Mande (S)[44] | *ī / *ē, *ɓV |

| Language Family | 'Thou' |
| --- | --- |
| Ijo[45] | *i |
| Dogon[46] | u- / uwV |
| Gur-Adamaua[47] | *mo |
| **Gur[48] | *u / *bV |
| Ubangi[49] | *mɛ́ |
| **Kwa[50] | *o, *wo |
| **Benue-Congo | *o, *u |
| **Bantoid | *a,<br>(obj?) *wo |
| Bantu[51] | subj *u / *wɛ<br>obj *ku |
| Khoisan[52] | *a |

| شماره جدول | ۹ |
|---|---|
| انگلیسی | He |
| فارسی | او |
| سومری | in, ni |
| ایلامی | E |
| هیتی | -as |
| اتروسکی | -ta |
| بورشاسکی | Ne |
| باسکی | hura, bera |
| آذری | o |
| ترکی آ. | o |
| مغولی | тэр |
| کره ای | Geu |
| منچو | i, tere |
| تامیلی | அவன் (avaṉ) |
| مجاری | Ő |

| شماره جدول | ۱۰ |
|---|---|
| انگلیسی | We |
| فارسی | ما |
| ایلامی | ni-ka |
| هیتی | Wēs |
| هوری | ša-tti |
| بورشاسکی | Mi |
| باسکی | Gu |
| ترکی ب. | *biz* 2 (Orkh., Yen., OUygh.) |
| آذری | biz |
| ترکی آ. | biz |
| مغولی | бид |
| کره ای | uri, jeohui (humble) |

| | |
|---|---|
| منچو | be, muse |
| تاميلی | நாம் (nām) நாங்கள் (nāṅkaḷ) |
| مجاری | Mi |
| ابخازی | ħa / ħa-r'a {xa / xapa} |

## فهرست تطبیقی بابایف (ماخذ و ارجاعات بالا):

## پیوست جدول شماره ده
## کلمه " ما" در زبان های مختلف

| Language Family | 'We' |
|---|---|
| Indo-European[3] | n *me(s), *we(i)-<br>obl *ne/o- |
| Uralic[4] | *mE |
| Yukaghir[5] | met |
| Altaic[6] | *ba / *bu<br>obl. *ma-n- ~<br>*mu-n-<br>*bi-ŕ |
| Turkic | v prt *-k |
| Mongolian | obl man- |
| Korean | |
| Japanese | |
| Kartvelian[7] | *čwe(n) |
| Svan[8] | excl naj / näj<br>v incl subj l-<br>v incl obj gw- |
| Dravidian[9] | n excl *nyām<br>obl excl *yam-<br>n incl *nām<br>obl incl *nam- |
| Chukchi-Kamchatkan[10] | muri |
| Eskimo (W)[11] | rel -m-ta<br>abs -(x)put/-wut<br>v du -(x)puk |
| Elamite[12] | incl ela, elu<br>excl nika, niku |
| Chadic[13] | incl *muni<br>excl *na, *ʔyina |
| Berber[14] | *na- |
| Cushitic[13] | subj *muni<br>obj *na |
| Omotic[13] | N incl *ni,<br>excl *nu<br>S *wV |
| Semitic[13] | *ḥina, *naḥnu/a,<br>*na/i- |
| Egyptian[13] | (ʿin)-n |
| Sino-Tibetan[15] | — |
| North Caucasian[16] | EC incl *Lä:<br>EC excl *(nV)ži<br>WC *ħa |
| Hurro-Urartian[17] | *(j)es- / *so- |
| Yeniseian[18] | *ʔaʒəŋ |
| Na-Dene[19] | *na-, *nu-<br>*ta-, *tu- |
| Burushaski[20] | mi |
| Basque[21] | gu |
| Sumerian[22] | mēdē<br>poss -me |
| Nahali[23] | ǯo, tye-ko |
| Nivkh[24] | excl ńin<br>du me-<br>incl mer, mir |
| Ainu[25] | excl abs ci-, -as-<br>excl obj 'un-<br>incl subj a-<br>incl obj 'i- |
| Thai-Kadai[26] | rau, *tu |
| Austronesian[27] | excl *'(k)ami<br>incl *(k)ita |
| Mon-Khmer[28] | *hiʔ<br>incl *bən<br>du *ʔaʔ |
| Munda[29] | excl *le<br>incl *bi(n) |
| Miao-Yao[30] | *(m)pV |
| Andaman[31] | mu(l)-<br>et- |
| Kusunda[32] | nu |
| Papuan (general types)[33] | I ni<br>II mV / pV<br>III ki / ti |
| West Papuan[34] | |
| Torricelli[35] | *m- / *p- |
| Trans-N. Guinean[36] | *ni |
| Australian[37] | incl *ŋali<br>excl *ŋay |
| Algic[38 39] | *-nān |
| Keresiouan | |
| Hokan | |
| Penutian | |
| Aztec-Tano[40] | *ta- |
| Chibcha | |
| Quechua | |
| Panoan | *no |
| Nilo-Saharan[41] | incl *ānà<br>excl *ám |
| Kordofanian[42] | excl *-r(i)-<br>incl *-n(a)- |
| Atlantic[43] | *tV (сев.)<br>*sV ? |
| Mande (S)[44] | excl *yī/ō<br>incl *koa |
| Ijo[45] | *wɜ |
| Dogon[46] | be, eme |
| Gur-Adamaua[47] | *-a(n) |
| **Gur[48] | *tV |
| Ubangi[49] | *ʔɛ̀lɛ́ |
| **Kwa[50] | *ne ? |
| **Benue-Congo | excl *tV |
| **Bantoid | *se |
| Bantu[51] | *tu<br>*sV |
| Khoisan[52] | excl *e<br>incl (du) *mV |

| شماره جدول | ۱۱ |
|---|---|
| انگلیسی | you (plural) |
| فارسی | شما |
| هیتی | Sumēs |
| اتروسکی | VOS |
| بورشاسکی | ma/oon |
| باسکی | Zuek |
| آذری | siz |
| ترکی آ. | siz |
| مغولی | тa |
| کره ای | neohui (familiar) |
| منچو | Suwe |
| نیا دراویدی | *njīm |
| تامیلی | நீங்கள் (nīṅkaḷ) |
| مجاری | Ti |

فهرست تطبیقی بابایف (ماخذ و ارجاعات بالا):

## پیوست جدول شماره یازده
## کلمه "شما" در زبان های مختلف

| Language Family | 'You (Pl.)' |
|---|---|
| Indo-European[3] | n *ịū-<br>obl *we-<br>v *-te |
| Uralic[4] | *tE |
| Yukaghir[5] | tet |
| Altaic[6] | *t'a, *su<br>obl. *su-n- |
| Turkic | *si-ŕ |
| Mongolian | obl tan- |
| Korean | ne-huy |
| Japanese | |
| Kartvelian[7] | *tkve(n) |
| Svan[8] | |
| Dravidian[9] | n *nīm<br>obl *nim- |
| Chukchi-Kamchatkan[10] | turi |
| Eskimo (W)[11] | v rel –pəsi<br>v abs -(x)si<br>v du -(x)tək |
| Elamite[12] | num |
| Chadic[13] | *kuni, *kuna |
| Berber[14] | *-tum- |
| Cushitic[13] | *(ʔan)-tinV |
| Omotic[13] | N *ʔantu, S *yV |
| Semitic[13] | masc *(ʔan)-tumu<br>fem *(ʔan)-tina |
| Egyptian[13] | tn |
| Sino-Tibetan[15] | — |
| North Caucasian[16] | EC *źwĕ<br>WC *š̂ʷa |
| Hurro-Urartian[17] | *we- |
| Yeniseian[18] | *ʔawoŋ |
| Na-Dene[19] | *ʔuX- |
| Burushaski[20] | ma |
| Basque[21] | zu |
| Sumerian[22] | mẽzẽ, -ze |
| Nahali[23] | nē(ko) |
| Nivkh[24] | čin |
| Ainu[25] | 'eci-, es- |
| Thai-Kadai[26] | miŋ, suu |
| Austronesian[27] | *(ka)mu |
| Mon-Khmer[28] | *(b)naʔ, *piʔ |
| Munda[29] | *pe |
| Miao-Yao[30] | Miao du *mu<br>Yao *ńV- |
| Andaman[31] | ŋu(l)- / ŋo- |
| Kusunda[32] | nok |
| Papuan (general types)[33] | I ki<br>II mi<br>III nik |
| West Papuan[34] | |
| Torricelli[35] | *y- |
| Trans-N. Guinean[36] | *ki |
| Australian[37] | *nhurra |
| Algic[38 39] | *-wāw |
| Keresiouan | |
| Hokan | |
| Penutian | |
| Aztec-Tano[40] | *ʔeme |
| Chibcha | |
| Quechua | |
| Panoan | *mato |
| Nilo-Saharan[41] | *wém |
| Kordofanian[42] | *-ɲ(a)- |
| Atlantic[43] | *nV |
| Mande (S)[44] | *kā |
| Ijo[45] | *o |
| Dogon[46] | e<br>poss ebV |
| Gur-Adamaua[47] | *-u(n) / *-ui(n) |
| **Gur[48] | *i, *nV |
| Ubangi[49] | *ʔɛ́nɛ́ |
| **Kwa[50] | *mo / *mu |
| **Benue-Congo | |
| **Bantoid | *ne, *we |
| Bantu[51] | *nV<br>*mu |
| Khoisan[52] | *-u |

| شماره جدول | ۱۲ |
|---|---|
| انگلیسی | They |
| فارسی | ایشان |
| سومری | e-ne-ne |
| ایلامی | ap |
| هیتی | -e |
| بورشاسکی | wey, u |
| باسکی | haiek |
| آذری | onlar |
| ترکی آ. | onlar |
| مغولی | тэд нар |
| کره ای | geudeul |
| منچو | ce, tese |
| نیا دراویدی | *tām |
| تامیلی | அவர்கள் (avarkaḷ) |
| مجاری | ők |

| شماره جدول | ۱۳ |
|---|---|
| انگلیسی | this |
| فارسی | این |
| سومری | ne |
| ایلامی | hu, hi |
| هیتی | kās |
| اتروسکی | eca |
| هوری | an-ni |
| اورارتویی | i-ni |
| بورشاسکی | guté |
| باسکی | hau |

| | |
|---|---|
| ترکی ب. | *bu, bun-* (Orkh.), *bu,* mun- (OUygh.) |
| آذری | bu |
| ترکی آ. | bu |
| مغولی | энэ |
| کره ای | i |
| منچو | ere |
| نیا دراویدی | *i- |
| تامیلی | இது (itu) |
| مجاری | e, ez |
| ابخازی | a=r'i ~ a=b=r'i {ари ~ абри} |

| شماره جدول | ۱۴ |
|---|---|
| انگلیسی | that |
| فارسی | آن |
| ایلامی | ak-ka |
| هیتی | apās |
| اتروسکی | eca, tereSia |
| هوری | a-ni |
| بورشاسکی | te/se |
| باسکی | hori, hura |
| ترکی ب. | an-ta (loc.), aŋ-ar (dat.) (Orkh., OUygh.) |
| آذری | o |
| ترکی آ. | şu; o |
| مغولی | тэр |
| کره ای | geu (medial), jeo (distal) |
| منچو | tere |
| نیا دراویدی | *ū-, *a-/*ā |
| تامیلی | அது (/at̪ĭ/) |
| مجاری | az, ama |
| ابخازی | a=n'i ~ a=b=n'i {ани ~ абни} |

| شماره جدول | ۱۵ |
|---|---|
| انگلیسی | here |
| فارسی | اینجا |
| ایلامی | a-ha, i-ma |
| هیتی | kā |
| اتروسکی | thu-i |
| بورشاسکی | akhó |
| باسکی | hemen, hon- |
| ترکی ب. | an-ta (loc.), aŋ-ar (dat.) (Orkh., OUygh.) |
| آذری | burada |
| ترکی آ. | burada, bura, burası |
| مغولی | энд |
| کره ای | yeogi, igot |
| منچو | uba |
| تامیلی | இங்கே (iṅkē) |
| مجاری | itt |

| شماره جدول | ۱۶ |
|---|---|
| انگلیسی | there |
| فارسی | آنجا |
| سومری | a-ba |
| ایلامی | ah |
| هیتی | apiya |
| اتروسکی | LA |
| بورشاسکی | to |
| باسکی | hor, han |
| ترکی ب. | *bar* 1, 2 (Orkh., Yen., OUygh.), barča 3 |
| آذری | orada |
| ترکی آ. | orada, ora, orası |
| مغولی | тэнд |
| کره ای | geogi, jeogi, geugot, jeogot |
| منچو | tuba |
| تامیلی | அங்கே (aṅkē) |

| | |
|---|---|
| مجاری | ott |

| شماره جدول | ۱۷ |
|---|---|
| انگلیسی | who |
| فارسی | کی |
| ایلامی | ak-qa |
| هیتی | kuis |
| اتروسکی | CI, ki, cis, kis |
| هوری | aw-i ~ ab-i |
| بورشاسکی | men |
| باسکی | nor (interrogative) |
| ترکی ب. | kem (OT, OUygh.) 1, qaju (OT, OUygh.), qanu (OUygh.) 2 |
| آذری | kim |
| ترکی آ. | kim |
| مغولی | хэн |
| کره ای | nugu, nuga (nominative) |
| منچو | we |
| تامیلی | யார் (yār) |
| مجاری | ki (interrog.) aki (relative) |
| ابخازی | =d=a {да} |

| شماره جدول | ۱۸ |
|---|---|
| انگلیسی | what |
| فارسی | چی |
| سومری | a-na |
| ایلامی | appa |
| هیتی | kuit |
| هوری | aw- |
| بورشاسکی | bo |
| باسکی | zer (interrogative) |
| ترکی ب. | *ne* (Orkh., OUygh.) |

| | |
|---|---|
| آذری | nə |
| ترکی آ. | ne |
| مغولی | юу |
| کره ای | mueot, mweo |
| منچو | ai |
| تامیلی | என்ன (en̲n̲a) |
| مجاری | mi (interrog.) ami (relative) |
| ابخازی | =y= {и} |

| شماره جدول | ۱۹ |
|---|---|
| انگلیسی | where |
| فارسی | کجا |
| سومری | a, ki |
| ایلامی | mur |
| هیتی | kuwapi |
| بورشاسکی | aney |
| باسکی | non (no movement, interrogative) |
| آذری | harada |
| ترکی آ. | nerede, hani |
| مغولی | хаана |
| کره ای | eodi |
| منچو | yabade, aibide |
| تامیلی | எங்கே (eṅkē) |
| مجاری | hol (interrog.) ahol (relative) |

| شماره جدول | ۲۰ |
|---|---|
| انگلیسی | when |
| فارسی | کی |
| سومری | a, ud |
| ایلامی | sap, an-ka |
| هیتی | kuwapi |

| | |
|---|---|
| اتروسکی | xim, ximth, ximthm |
| بورشاسکی | basha |
| باسکی | noiz (interrogative) |
| آذری | haçan |
| ترکی آ. | ne zaman; kaç; kaçta (what time, hour) |
| مغولی | хэзээ |
| کره ای | eonje |
| منچو | atanggi |
| تامیلی | எப்பொழுது (eppoḻutu) |
| مجاری | mikor (interrog.) amikor (relative) |

| شماره جدول | ۲۱ |
|---|---|
| انگلیسی | how |
| فارسی | چطور |
| سومری | a-na-gim |
| ایلامی | anka |
| هیتی | māhhan |
| اتروسکی | ic, ix |
| بورشاسکی | bolotom |
| باسکی | nola (interrogative) |
| آذری | necə, nətər |
| ترکی آ. | nasıl |
| مغولی | яаж |
| کره ای | eotteoke |
| منچو | absi, adarame |
| تامیلی | எப்படி (eppaṭi) |
| مجاری | hogy(an) (interrog.) ahogy(an) (relative) |

| شماره جدول | ۲۲ |
|---|---|
| انگلیسی | not |
| فارسی | نه |

| | |
|---|---|
| سومری | nu |
| ایلامی | in-na |
| هیتی | (natta) |
| هوری | =u- ~ =wa- (1) / =kkV- |
| اورارتویی | particle u-i and the suffix -u-ri |
| بورشاسکی | be |
| باسکی | ez |
| ترکی ب. | *-ma-* |
| آذری | deyil |
| ترکی آ. | değil, yok (no!, not!) |
| مغولی | бус |
| کره ای | anida, an, ani |
| منچو | waka, akū |
| نیا دراویدی | *śil- (not to be) |
| تامیلی | இல்லை (illai) |
| مجاری | nem |
| ابخازی | m {м} |

| شماره جدول | ۲۳ |
|---|---|
| انگلیسی | all |
| فارسی | همه |
| سومری | u5, dù |
| ایلامی | ku-ti-na, mar-be-ip |
| هیتی | hūmantes |
| هوری | šua-lla |
| اورارتویی | sg. šui-ni- 'totus' / pl. šuy-a- |
| بورشاسکی | saoh/khol/czeek |
| باسکی | guzti, den, oro |
| ترکی ب. | *bar* 1, 2 (Orkh., Yen., OUygh.), barča 3 |
| آذری | bütün, hamısı |
| ترکی آ. | tüm; bütün; hep (Pers.) |
| مغولی | бух, бүтэн |
| کره ای | [*adj.*] modeun, [*adv.*] modu |

| | |
|---|---|
| منچو | eiten, gemu |
| نیا دراویدی | *muẓ- (full, complete; all), *viS- (1 all 2 big, great) |
| تامیلی | எல்லாம் (ellām) |
| مجاری | mind, összes |
| ابخازی | ze-g$^{y}$'ə {зегьы} |

| شماره جدول | ۲۴ |
|---|---|
| انگلیسی | many |
| فارسی | زیاد/چندین |
| سومری | eš, lú |
| ایلامی | ir-še-ik-ki |
| هیتی | mēkkies |
| اتروسکی | < *max-alx |
| هوری | te-u-na |
| بورشاسکی | bot |
| باسکی | asko |
| ترکی ب. | telim (OUygh.) |
| آذری | çox |
| ترکی آ. | çok |
| مغولی | олон |
| کره ای | manta |
| منچو | labdu, geren |
| نیا دراویدی | *pàl-, *sēn- (?) |
| تامیلی | பல (pala) |
| مجاری | sok |
| ابخازی | ˈa=raɕ$^{w}$a {арацәа} |

| شماره جدول | ۲۵ |
|---|---|
| انگلیسی | some |
| فارسی | برخی |
| سومری | lú |

| | |
|---|---|
| ایلامی | aš-ki |
| هیتی | kuiesqa |
| اتروسکی | ALKOS (ALKVS), ALC, ALCE |
| بورشاسکی | markaam/kaaman |
| باسکی | batzuk, zenbait |
| آذری | bəzi (some of the) ; bir neçə (a few) |
| ترکی آ. | bazı, (Ar.) kimi; birkaç (a few) , biraz (a little) |
| مغولی | зарим |
| کره ای | eotteon, jogeum |
| منچو | ememu, ududu |
| تامیلی | சில (cila) |
| مجاری | néhány |

| شماره جدول | ۲۶ |
|---|---|
| انگلیسی | few |
| فارسی | اندک |
| ایلامی | harikki |
| هیتی | tēpawes |
| اتروسکی | PO (PV), POCI (PVCI), PEU (PEV) |
| بورشاسکی | fookan/fofookan |
| باسکی | gutxi |
| ترکی ب. | *az* (Orkh. ПМК, OUygh.) |
| آذری | az |
| ترکی آ. | az |
| مغولی | хэдхэн, цөөхөн |
| کره ای | jogeum |
| منچو | komso |
| نیا دراویدی | *ko(n)c- |
| تامیلی | கொஞ்சம் (koñcam) |
| مجاری | kevés |

| شماره جدول | ۲۷ |
| --- | --- |
| انگلیسی | other |
| فارسی | دیگر |
| ایلامی | daae |
| هیتی | damais |
| بورشاسکی | yata |
| باسکی | beste |
| ترکی ب. | öŋi (OUygh.) |
| آذری | başqa, digər |
| ترکی آ. | başka, öbür, diğer (Per.) |
| مغولی | бусад |
| کره ای | dareun |
| منچو | gūwa |
| تامیلی | மற்ற (marra) |
| مجاری | más |

| شماره جدول | ۲۸ |
| --- | --- |
| انگلیسی | one |
| فارسی | یک |
| سومری | aš |
| ایلامی | ki-ir |
| هیتی | *ās |
| اتروسکی | thu(n) |
| هوری | šu-kki ~ šu-kku |
| اورارتویی | šu-sini |
| بورشاسکی | hen |
| باسکی | bat |
| ترکی ب. | bir (Orkh., Yen., OUygh.) |
| آذری | bir |
| ترکی آ. | bir |
| مغولی | нэг |
| کره ای | hana, han |
| منچو | emu |

| | |
|---|---|
| نیا دراویدی | *ond_- |
| تامیلی | ஒன்று (onṟu) |
| مجاری | egy |
| ابخازی | a=k'ʹə {акы} |

| شماره جدول | ۲۹ |
|---|---|
| انگلیسی | two |
| فارسی | دو |
| سومری | mina |
| ایلامی | ma-ir |
| هیتی | dān |
| اتروسکی | zal |
| هوری | šini |
| بورشاسکی | altán |
| باسکی | bi |
| ترکی ب. | eki (Orkh., OUygh.) |
| آذری | iki |
| ترکی آ. | iki |
| مغولی | xoëp |
| کره ای | dul, du |
| منچو | juwe |
| نیا دراویدی | *ir- |
| تامیلی | இரண்டு (iraṇṭu) |
| مجاری | kettő |
| ابخازی | ʕʷ-ba {ҩба} |

| شماره جدول | ۳۰ |
|---|---|
| انگلیسی | three |
| فارسی | سه |
| سومری | eš5,6,16,21 |
| ایلامی | zí-ti |

| | |
|---|---|
| هیتی | tēries |
| اتروسکی | ci |
| بورشاسکی | iské |
| باسکی | hiru |
| آذری | üç |
| ترکی آ. | üç |
| مغولی | гурав |
| کره ای | set, se |
| منچو | ilan |
| نیا دراویدی | *mū- |
| تامیلی | மூன்று (mūṉṟu) |
| مجاری | három |

| شماره جدول | ۳۱ |
|---|---|
| انگلیسی | four |
| فارسی | چهار |
| سومری | limmu2,4,5 |
| هیتی | meyawes |
| اتروسکی | huth |
| بورشاسکی | wáltu |
| باسکی | lau |
| ترکی ب. | tört (OUygh.) |
| آذری | dörd |
| ترکی آ. | dört |
| مغولی | дөрөв |
| کره ای | net, ne |
| منچو | duin |
| نیا دراویدی | *nāl- |
| تامیلی | நான்கு (nāṉku) |
| مجاری | négy |

| شماره جدول | ۳۲ |
|---|---|
| انگلیسی | five |
| فارسی | پنج |
| سومری | ia2,7,9 |
| اتروسکی | mach |
| بورشاسکی | cendó |
| باسکی | bost |
| آذری | beş |
| ترکی آ. | beş |
| مغولی | тав |
| کره ای | daseot |
| منچو | sunja |
| نیا دراویدی | *śai- |
| تامیلی | ஐந்து (aintu) |
| مجاری | öt |

| شماره جدول | ۳۳ |
|---|---|
| انگلیسی | big |
| فارسی | بزرگ |
| سومری | gal |
| ایلامی | ir-šá-na |
| هیتی | (sallis) |
| هوری | tal-mi ~ tal-a-mi |
| بورشاسکی | uyúm/niyo |
| باسکی | handi |
| ترکی ب. | bedük 1 (Orkh., OUygh.) |
| آذری | böyük |
| ترکی آ. | büyük, ulu (great, grand) |
| مغولی | их, том, үлэг |
| کره ای | keuda |
| منچو | amba |
| نیا دراویدی | *daṭ-, *doḍ- (big, stout), *kōl- (largeness, big), *val- (big; much, very) |

| | |
|---|---|
| تامیلی | பெரிய (periya) |
| مجاری | nagy |
| ابخازی | a=d'u {аду} |

| شماره جدول | ۳۴ |
|---|---|
| انگلیسی | long |
| فارسی | بلند |
| سومری | sud4, gíd[BU] |
| ایلامی | me-lu-uk |
| هیتی | dalukis |
| هوری | keri ~ ker-ašši |
| بورشاسکی | ghosanom |
| باسکی | luze |
| ترکی ب. | uzun 1, uzaq 3 (OUygh.) |
| آذری | uzun |
| ترکی آ. | uzun |
| مغولی | урт |
| کره ای | gilda |
| منچو | golmin |
| نیا دراویدی | *lāṭ- (?), *neṭ-, *nīl-, *udd- (?) |
| تامیلی | நீளமான (nīḷamāṉa) |
| مجاری | hosszú |
| ابخازی | a=w {ау} |

| شماره جدول | ۳۵ |
|---|---|
| انگلیسی | wide |
| فارسی | پهن |
| سومری | peš, dangal |
| ایلامی | šadanika |
| هیتی | (palḫis) |
| اتروسکی | muca |

| | |
|---|---|
| بورشاسکی | shoqom |
| باسکی | zabal |
| ترکی ب. | kiŋ (OUygh.) |
| آذری | geniş |
| ترکی آ. | geniş, enli |
| مغولی | өргөн |
| کره ای | neolda |
| منچو | onco, letehun, leli |
| نیا دراویدی | *agál- |
| تامیلی | அகலமான (akalamāṉa) |
| مجاری | széles |

| شماره جدول | ۳۶ |
|---|---|
| انگلیسی | thick |
| فارسی | کلفت |
| سومری | kul |
| اتروسکی | thix |
| بورشاسکی | shoqom |
| باسکی | lodi, gizen, potolo |
| ترکی ب. | jigi (OUygh.) |
| آذری | qalın |
| ترکی آ. | kalın, yoğun (dense) |
| مغولی | өтгөн |
| کره ای | dukkeopda |
| منچو | jiramin |
| نیا دراویدی | *dap- |
| تامیلی | தடித்த (thaditha) |
| مجاری | vastag |

| شماره جدول | ۳۷ |
|---|---|
| انگلیسی | heavy |

| | |
|---|---|
| فارسی | سنگین |
| سومری | dugud, kul |
| ایلامی | ab-ba-ra, |
| هیتی | suwārus, (nakkis) |
| اتروسکی | cretlu > crthl-, crutlu, krutmu |
| بورشاسکی | czolom |
| باسکی | astun |
| ترکی ب. | aɣɨr (Orkh., OUygh.) |
| آذری | ağır |
| ترکی آ. | ağır |
| مغولی | хүнд |
| کره ای | mugeopda |
| منچو | ujen |
| نیا دراویدی | *ot- (?) |
| تامیلی | கணம் (kaNam) |
| مجاری | nehéz |
| ابخازی | ˈa=χ$^{y}$anta ~ ˈa=χ$^{y}$amta {ахьанҭа ~ ахьамҭа} |

| شماره جدول | ۳۸ |
|---|---|
| انگلیسی | small |
| فارسی | کوچک |
| سومری | gi17, tur |
| ایلامی | harikki |
| هیتی | kappis |
| اتروسکی | mavilitule |
| اورارتویی | zeldi |
| بورشاسکی | echoghon |
| باسکی | txiki |
| ترکی ب. | kičig (Orkh., OUygh.) |
| آذری | kiçik; balaca |
| ترکی آ. | küçük |
| مغولی | жижиг |
| کره ای | jakda |

| | |
|---|---|
| منچو | ajige |
| نیا دراویدی | *pul, *maṭ-, *nus- |
| تامیلی | சின்ன (ciṉṉa) |
| مجاری | kis, kicsi |
| ابخازی | a=χʷč’ʼə {axəчы} |

| شماره جدول | ۳۹ |
|---|---|
| انگلیسی | short |
| فارسی | کوتاه |
| سومری | gud8 |
| هیتی | manninkuwanz |
| بورشاسکی | gaganom |
| باسکی | labur, motz |
| ترکی ب. | qɨsɣa (Orkh.) |
| آذری | qısa |
| ترکی آ. | kısa |
| مغولی | axap, богино |
| کره ای | jjalda |
| منچو | foholon (of length), fangkala (of height) |
| نیا دراویدی | *pUṭ-, *kuḷ-, *maṭ- |
| تامیلی | குட்டை (kuttai) |
| مجاری | rövid |
| ابخازی | a=k’ʸʼaç’ {акьаҿ} |

| شماره جدول | ۴۰ |
|---|---|
| انگلیسی | narrow |
| فارسی | تنگ |
| سومری | sig |
| هیتی | hatkus |
| اتروسکی | smeltha |
| بورشاسکی | glinom |

| | |
|---|---|
| باسکی | estu, mehar |
| ترکی ب. | *tar* (OUygh.) |
| آذری | dar |
| ترکی آ. | dar |
| مغولی | нарийхан |
| کره ای | jopda |
| منچو | hafirahūn, is'heliyen |
| نیا دراویدی | *id_- |
| تامیلی | குறுகிய (kurugiya) |
| مجاری | keskeny |

| شماره جدول | ۴۱ |
|---|---|
| انگلیسی | thin |
| فارسی | نازک |
| سومری | gi17 |
| ایلامی | zik-ki |
| هیتی | maklanz |
| هوری | niga-le |
| بورشاسکی | beyenom |
| باسکی | argal |
| ترکی ب. | jarlïγ 2 (OUygh.) |
| آذری | nazik, incə |
| ترکی آ. | ince, yufka |
| مغولی | шингэн |
| کره ای | yalda |
| منچو | nekeliyen |
| نیا دراویدی | *nēr-, *tār_- (*-d_-), *teḷ- |
| تامیلی | ஒல்லி (olli) |
| مجاری | vékony |
| ابخازی | a=c'a-ʁ'a {aʦaʁa} |

| شماره جدول | ۴۲ |
|---|---|
| انگلیسی | woman |
| فارسی | زن |
| سومری | mu10, munus, géme |
| ایلامی | zana (lady) |
| هیتی | *kuwanz |
| اتروسکی | mulier |
| هوری | ašti ~ ašta |
| بورشاسکی | gus |
| باسکی | emakume |
| ترکی ب. | qɨz 1 (Orkh., OUygh.), tiši 1 (OUygh.) |
| آذری | qadın |
| ترکی آ. | kadın |
| مغولی | эм |
| کره ای | yeoja (女子, Sino-Korean), gyejip (obsolete, derogatory nowadays), gat (archaic) |
| منچو | hehe |
| نیا دراویدی | *ạ̄ld-, *màḍ- |
| تامیلی | பெண் (peṇ) |
| مجاری | nő, asszony |
| ابخازی | a=pħ$^{w}$'əs {aҧҳəыс} |

| شماره جدول | ۴۳ |
|---|---|
| انگلیسی | man (adult male) |
| فارسی | مرد |
| سومری | na, lú |
| ایلامی | ru-h, RUH.MEŠ |
| هیتی | (pesnas) (gen. sg.) |
| هوری | taɣe ~ tae {tahe ~ tae} |
| بورشاسکی | hir |
| باسکی | gizon |
| ترکی ب. | *er* (Orkh., OUygh.) |
| آذری | kişi |
| ترکی آ. | erkek, er, adam (Ar.) |

| | |
|---|---|
| مغولی | эр |
| کره ای | namja (男子, Sino-Korean), sanai |
| منچو | haha |
| نیا دراویدی | *āḷ-, *maṇ-s-, *māc- |
| تامیلی | ஆண் (āṇ) |
| مجاری | férfi |
| ابخازی | a=χˈac’a {axaҵa} |

| شماره جدول | ۴۴ |
|---|---|
| انگلیسی | man (human being) |
| فارسی | نفر/ کس/انسان |
| سومری | erim, lú |
| ایلامی | ruh, LU.lg |
| هیتی | antuhsas |
| هوری | taršuwa-ni (person) |
| بورشاسکی | ses |
| باسکی | gizaki |
| ترکی ب. | eren (Orkh., OUygh.) |
| آذری | insan, adam |
| ترکی آ. | insan (Ar.), kişi (person, individual) |
| مغولی | хүн, хүмүүн |
| کره ای | saram |
| منچو | niyalma |
| تامیلی | மனிதன் (maṉitaṉ) |
| مجاری | ember |
| ابخازی | a=waʕʷˈə {ayaҩы} |

| شماره جدول | ۴۵ |
|---|---|
| انگلیسی | child |
| فارسی | بچه |
| سومری | dumu, tur |

| | |
|---|---|
| ایلامی | tur, hh. ma-ul-li |
| هیتی | hāssas |
| اتروسکی | hus-, huS-, huz- |
| بورشاسکی | heles |
| باسکی | haur, ume, sein |
| ترکی ب. | uruɣ (OUygh.) (1 seed 2 child, girl 3 kin, kind 4 relatives) |
| آذری | bala, uşaq, çağa |
| ترکی آ. | çocuk |
| مغولی | хүүхэд |
| کره ای | eorini, ai, ae |
| منچو | jui |
| نیا دراویدی | *paḍḍ- (woman, child), *pai-, *pārp- |
| تامیلی | குழந்தை (kul̲antai), பிள்ளை (pillai) |
| مجاری | gyerek, gyermek |

| شماره جدول | ۴۶ |
|---|---|
| انگلیسی | wife |
| فارسی | زن |
| سومری | dam |
| ایلامی | ir-ti |
| هیتی | *kuwanz |
| اتروسکی | pui, puia, pulia, puiian, pui-l |
| بورشاسکی | gos |
| باسکی | emazte |
| آذری | arvad, əyal |
| ترکی آ. | karı, avrat, kadın (woman) |
| مغولی | хань, авгай |
| کره ای | anae, manura |
| منچو | sargan |
| تامیلی | மனைவி (man̲aivi) |
| مجاری | feleség, nej |

| شماره جدول | ۴۷ |
|---|---|
| انگلیسی | husband |
| فارسی | شوهر |
| سومری | dam, ngitlam |
| هیتی | (pesnas) (gen. sg.) |
| بورشاسکی | oyohar |
| باسکی | senar |
| ترکی ب. | eči 7, 8 (Orkh.), ečü 9 (Orkh., OUygh.) |
| آذری | ər |
| ترکی آ. | koca, er (man) |
| مغولی | нөхөр |
| کره ای | nampyeon (南便, Sino-Korean), jiabi (archaic), syaong (obsolete) |
| منچو | eigen |
| تامیلی | கணவன் (kaNavan) |
| مجاری | férj |

| شماره جدول | ۴۸ |
|---|---|
| انگلیسی | mother |
| فارسی | مادر |
| سومری | ama |
| ایلامی | am-ma |
| هیتی | (annas) |
| اتروسکی | ati |
| بورشاسکی | nani/nana |
| باسکی | ama |
| ترکی ب. | *ana* ~ ene (OUygh.), ög (Orkh., OUygh.), apa (Yen.) (mother, elder sister, aunt) |
| آذری | ana |
| ترکی آ. | anne, ana |
| مغولی | эх, ээж |
| کره ای | eomeoni, eomma |
| منچو | eme, eniye |
| نیا دراویدی | *tạl- (mother, female), *aj-, *áma- |
| تامیلی | அம்மா (ammā) |

## لغات تطبیقی زبان های هند و اروپایی برای کلمه مادر یا معانی مترادف:

Proto-IE : *nan- / *nen-
Meaning : mother, nurse, oncle, etc.
Russ. meaning : мать, няня, дядя etc.
Old Indian : nanā́ f. `fam. expression for `mother'
Other Iranian : NPers nana `Mutter'
Old Greek : nénno-s m. `(mütterlicher) Oheim; mütterlicher Grossvater'; nánna <nánnan> `brother / sister of father / mother' (Hes.), nánnā̃ `mother's sister' (Hes.)
Slavic : *nānā, *nenā
Latin : nonnus m., nonna f. `Mönch, Nonne; Kinderwärter(in), Erzieher(in)'
Celtic : Cymr nain `Grossmutter'
Albanian : nanɛ `Mutter, Amme'
Proto-IE : *mā-; *māmā

Old Indian : mā f. `mother' (L.); māma- m. `dear friend, uncle'
Armenian : mam `Grossmutter'
Old Greek : voc. mâ gâ `o Mutter Erde!', mâi̯a `Mutter'; (att.) `Amme, Hebamme', (dor.) `Grossmutter'; mámmā̃ f. `Mutter, Mutterbrust, Grossmutter'
Slavic : *mā́mā
Baltic : *mâm-â (1)
Germanic : *mō-jō f.
Latin : Maia f. `grosse Göttin = Erde, Kultgenossin des Vulkan und Mutter des Merkur', Maius, -ī m. `der Monat Mai' || mamma f. `Mama, Mutter; Amme'
Celtic : *mammiā > OIr muimme `Pflegemutter'; *mammā > Ir mam `Mutter', Cymr mam `Mutter', Corn mam `Mutter', Bret mam `Mutter'
Albanian : mɛmɛ, geg. mamɛ Mutter

مادربزرگ:
Proto-IE : *an- <PIH *H->
Russian : бабушка
Hittite : hanna-s `Grossmutter', (but also anna- c. 'Mutter', Tischler 24) Lyk χñna `Großmutter' (Tischler 145)
Armenian : han `Grossmutter'
Old Greek : acc. anōn (Larissa, inschr.); <annís> `mother of father or mother' (Hes. und Inschr.)
Baltic : *an-iā̃ f., *an-ī̂t-â f.
Germanic : *an-en- m., *an-ō f.
Latin : anus, -ūs (OLat -uis) f. `altes Weib'

## لغات تطبیقی زبان های چین و تبتی برای کلمه مادر یا معانی مترادف:

Proto-Sino-Tibetan : *mə̄H

Chinese : 母 *mə̄ʔ* mother.
Tibetan : *ma* mother (cf. also *rmo* grandmother).
Burmese : (?) *maj* mother, LB **ma* (Ben.) (cf. Burm. *-ma* female suffix), *ə-maʔ* female, woman.
Lepcha : *mo, a-mo* mother
Kiranti : **mā́*

Chinese : 嬭 **nhrējʔ* mother
Kachin : *ni*$^{1}$ a mother-in-law.
Lepcha : *njí, njí-kuŋ* (*njo-kuŋ*) grand-mother

| شماره جدول | ۴۹ |
|---|---|
| انگلیسی | father |
| فارسی | پدر |
| سومری | ada, pab |
| ایلامی | at-ta, ad-da |
| هیتی | (attas) |
| اتروسکی | apa |
| بورشاسکی | tati/tata |
| باسکی | aita |
| ترکی ب. | ata 1 (OUygh.) |
| آذری | ata |
| ترکی آ. | baba, ata (ancestor) |
| مغولی | эцэг, аав |
| کره ای | abeoji, appa |
| منچو | ama |
| نیا دراویدی | *t-and_-, *tāt- ((grand)father), *ája- |
| تامیلی | அப்பா (appā), தந்தை (thandhai) |
| مجاری | apa |

شباهت لغات برای "پدر" قابل توجه است. در زبان های هند و اروپایی نیز این شباهت کم و بیش به چشم می خورد:

Proto-IE : *pa-t-er-
Russian : отец
Old Indian : pitár- m. `father'
Avestan : nom. pitā, obl. pitar- 'father'
Armenian : hair, gen. haur, pl. nom. harkh
Old Greek : patḗr, gen. patrós, acc. patéra m. `Vater'
Germanic : *fadḗr m.; *fáϑ-ō/*fad-ṓ(n-) f.
Latin : pater, gen. -tris m. `Vater'
Other Italic : Osk patír `pater'; Marr patres `patris'; Umbr dat. patre `patrī', iu-pater `Iuppiter'
Celtic : OIr athir `Vater'; Cymr -gwal-adr, Bret ual-art; Gaul Ateronius (MN)
Tokharian : A pācar, B pācer (PT *pācēr) 'father' (Adams 365)
Proto-Germanic : *fadḗr; *fáϑō/*fadṓ(n)
Meaning : father
Gothic : fadar m. (cons) `father'
Old Norse : faδir m. `Vater'
Norwegian : fader
Swedish : fader
Danish : fader
Old English : fäder (feder) m. `father', faϑu, -e f., faϑe, -an f. `father's swester, paternal aunt'; { fädera }
English : father
Old Frisian : feder; federia
Old Saxon : fadar
Middle Dutch : vāder m.; { vedder }
Dutch : vader m.
Old Franconian : fader
Middle Low German : vāder; { vedere }
Old High German : fater (8.Jh.); fetiro, fatureo `Vetter, Oheim'
Middle High German : vater an. m. 'vater, spez. von gott, vom landesherrn, von geistl. würdernträgern'; { vade, vate `omheining' }; vɛter(e) wk. m. 'vatersbruder, vetter; bruderssohn; (pl.) stammverwandte'
German : Vater m.; { Vetter }

| ۵۰ | شماره جدول |
|---|---|
| animal | انگلیسی |
| جانور | فارسی |

| | |
|---|---|
| سومری | ning-úr-limmu (quadruped) |
| هیتی | suppalas |
| بورشاسکی | hoyes |
| باسکی | abere (domestic), animalia |
| آذری | heyvan |
| ترکی آ. | hayvan (Pers.) |
| مغولی | амьтан |
| کره ای | jimseung (←衆生) (Sino-Korean origin) |
| منچو | aššara jaka, ergengge (living things) |
| تامیلی | விலங்கு (vilaṅku), மிருகம் (mirugam) |
| مجاری | állat |

| شماره جدول | ۵۱ |
|---|---|
| انگلیسی | fish |
| فارسی | ماهی |
| سومری | ku6 |
| هیتی | (parḫūwayas) (gen. sg.) |
| اتروسکی | PESCA |
| بورشاسکی | chúmu |
| باسکی | arrain |
| ترکی ب. | balɨq (OUygh.) |
| آذری | balıq |
| ترکی آ. | balık |
| مغولی | загас |
| کره ای | mulgogi |
| منچو | nimaha |
| نیا دراویدی | *Samb- |
| تامیلی | மீன் (mīṉ) |
| مجاری | hal |
| ابخازی | a=psˈəʒ {aҧсыӡ} |

| شماره جدول | ۵۲ |
|---|---|
| انگلیسی | bird |
| فارسی | پرنده |
| سومری | mušen, hu |
| ایلامی | MUŠEN |
| هیتی | suwais (?) |
| اتروسکی | AVIS (AFIS) |
| هوری | eradi |
| بورشاسکی | czen |
| باسکی | txori |
| ترکی ب. | quš 1 (OUygh.) |
| آذری | quş |
| ترکی آ. | kuş |
| مغولی | шувуу |
| کره ای | sae |
| منچو | gas'ha ('large bird, fowl'), cecike ('small bird, songbird') |
| نیا دراویدی | *tīt- (?), *ōḍ- (?) |
| تامیلی | பறவை (par̲avai) |
| مجاری | madár, lúd (goose) |
| ابخازی | a=psˈa:-t$^{w}$ {aҧсаатә} |

| شماره جدول | ۵۳ |
|---|---|
| انگلیسی | dog |
| فارسی | سگ |
| سومری | ur |
| ایلامی | UR.lg |
| هیتی | kuwas (?) |
| اتروسکی | KaNIS |
| هوری | erwi ~ erbi |
| بورشاسکی | huk |
| باسکی | txakur |
| ترکی ب. | ɨt (Orkh., OUygh.) |
| آذری | it, köpək |

| | |
|---|---|
| ترکی آ. | köpek, it |
| مغولی | нохой |
| کره ای | gae |
| منچو | indahūn |
| نیا دراویدی | *al- (?) |
| تامیلی | நாய் (nāy) |
| مجاری | kutya, eb |
| ابخازی | a=l'a {ала} |

| شماره جدول | ۵۴ |
|---|---|
| انگلیسی | louse |
| فارسی | شپش |
| سومری | uh3 |
| هوری | apxe {aphe} |
| بورشاسکی | ha |
| باسکی | zorri |
| ترکی ب. | *bit* (OUygh.) |
| آذری | bit |
| ترکی آ. | bit |
| مغولی | хуурс, бөөс |
| کره ای | i |
| منچو | cihe |
| نیا دراویدی | *pēn |
| تامیلی | பேன் (pēn) |
| مجاری | tetű |
| ابخازی | a=c''a {аҵа} |

| شماره جدول | ۵۵ |
|---|---|
| انگلیسی | snake |
| فارسی | مار |
| سومری | muš, ušum |

| | |
|---|---|
| ایلامی | ši-in |
| هیتی | iluyanka |
| اتروسکی | ANCFIS (ANCUIS) |
| هوری | apši |
| بورشاسکی | toll |
| باسکی | suge |
| ترکی ب. | jɨlan 2 (Orkh., OUygh.) |
| آذری | ilan |
| ترکی آ. | yılan |
| مغولی | могой |
| کره ای | baem |
| منچو | meihe |
| نیا دراویدی | *poḍVl-, *śàrac-, *pām- |
| تامیلی | பாம்பு (pāmpu), நாகம் (nāgam) |
| مجاری | kígyó |
| ابخازی | ʽa=mat {амаҭ} |

| شماره جدول | ۵۶ |
|---|---|
| انگلیسی | worm |
| فلرسی | کرم |
| سومری | mar |
| ایلامی | *krmi- |
| بورشاسکی | ghalgho |
| باسکی | har |
| ترکی ب. | qurt (OUygh.) |
| آذری | qurd |
| ترکی آ. | kurt, solucan |
| مغولی | өт |
| کره ای | beolle |
| منچو | umiyaha |
| نیا دراویدی | *puẓ-, *ńerv-, *puẓ-, |
| تامیلی | புழு (puzhu) |
| مجاری | féreg |

| | |
|---|---|
| ابخازی | ˈa=χʷa {axəa} |

| شماره جدول | ۵۷ |
|---|---|
| انگلیسی | tree |
| فارسی | درخت |
| سومری | ngiš |
| ایلامی | NGIŠ.hu.sa |
| هیتی | tāru |
| اتروسکی | ARPO (ARPV) |
| هوری | tali |
| بورشاسکی | nosh |
| باسکی | zuhaitz |
| ترکی ب. | ɨγač (Orkh., OUygh.) |
| آذری | ağac |
| ترکی آ. | ağaç |
| مغولی | мод |
| کره ای | namu |
| منچو | moo, hailan |
| تامیلی | மரம் (maram) |
| مجاری | fa |
| ابخازی | ˈa=cʼla {aцлa} |

| شماره جدول | ۵۸ |
|---|---|
| انگلیسی | forest |
| فارسی | جنگل |
| سومری | tir |
| ایلامی | hu-sa |
| هیتی | tiessar |
| بورشاسکی | jangle/gongo |
| باسکی | oihan, baso |
| ترکی ب. | simek (OUygh.) |

| | |
|---|---|
| آذری | meşə, orman |
| ترکی آ. | orman |
| مغولی | ой |
| کره ای | sup |
| منچو | bujan, weji |
| نیا دراویدی | *kāḍ-, *kān-, *k̂amaṇ- |
| تامیلی | காடு (kāṭu) |
| مجاری | erdő |

| شماره جدول | ۵۹ |
|---|---|
| انگلیسی | stick |
| فارسی | چماق |
| سومری | ngiš |
| ایلامی | ngiš |
| هیتی | (paḫḫin) (?) |
| بورشاسکی | kona |
| باسکی | makila |
| ترکی ب. | čöb, čöbik 1 (OUygh. Budd.) |
| آذری | çubuq |
| ترکی آ. | değnek; çubuk, dayak (support) |
| مغولی | мод |
| کره ای | makdaegi |
| منچو | mukšan |
| تامیلی | குச்சி (kucci) |
| مجاری | bot |

| شماره جدول | ۶۰ |
|---|---|
| انگلیسی | fruit |
| فارسی | میوه |
| سومری | gurun |
| ایلامی | bu-ur |

| | |
|---|---|
| هیتی | sesan |
| بورشاسکی | Mewa |
| باسکی | fruitu, zitu, igali |
| ترکی ب. | jemiš (OUygh.), tüš (OUygh.) |
| آذری | meyvə |
| ترکی آ. | yemiş, meyve (Pers.) |
| مغولی | жимс |
| کره ای | yeolmae, yeoreum (dialect) |
| منچو | tubihe |
| نیا دراویدی | *kāj- |
| تامیلی | பழம் (paḻam) |
| مجاری | gyümölcs |

| شماره جدول | ۶۱ |
|---|---|
| انگلیسی | seed |
| فارسی | دانه/تخم |
| سومری | a |
| ایلامی | ziššа |
| هیتی | warwalan |
| اتروسکی | SEMENIES |
| بورشاسکی | ghono |
| باسکی | ale, hazi |
| ترکی ب. | uruɣ (OUygh.) |
| آذری | toxum |
| ترکی آ. | tohum (Pers.) , ur (lump, knob, tumor) |
| مغولی | үр |
| کره ای | ssi |
| منچو | use |
| نیا دراویدی | *kur- |
| تامیلی | விதை (vithai) |
| مجاری | mag |
| ابخازی | 'a=žʷla {ажәла} |

| شماره جدول | ۶۲ |
|---|---|
| انگلیسی | leaf |
| فلرسی | برگ |
| سومری | (ngiš)pa |
| هیتی | hurpastas |
| بورشاسکی | Tap |
| باسکی | hosto, orri |
| ترکی ب. | japɨrɣaq (OUygh.) |
| آذری | yarpaq |
| ترکی آ. | yaprak |
| مغولی | навч |
| کره ای | ip |
| منچو | abdaha |
| نیا دراویدی | *rēk- (?) |
| تامیلی | இலை (ilai) |
| مجاری | levél |
| ابخازی | a=bʁʸ'ə {абӷьы} |

| شماره جدول | ۶۳ |
|---|---|
| انگلیسی | root |
| فلرسی | ریشه |
| سومری | (ngiš) i-ri9-na |
| هیتی | sūrkas |
| بورشاسکی | czeres |
| باسکی | erro, sustrai |
| ترکی ب. | tüp (tüb) (OUygh.) |
| آذری | kök, tüp |
| ترکی آ. | kök, damar (vein) |
| مغولی | үг, үндэс |
| کره ای | ppuri |
| منچو | fulehe, da |
| نیا دراویدی | *sīr- (*ś-) |

| | |
|---|---|
| تامیلی | வேர் (vēr) |
| مجاری | gyökér |
| ابخازی | a=dʹac {адац} |

| شماره جدول | ۶۴ |
|---|---|
| انگلیسی | bark (of a tree) |
| فارسی | پوست درخت |
| بوروشاسکی | szar |
| باسکی | azal |
| ترکی ب. | qasuq (OUygh.) |
| آذری | qabıq |
| ترکی آ. | kabuk |
| مغولی | хуцалт, холтос |
| کره ای | namukkeopjil |
| منچو | notho |
| نیا دراویدی | *sol- |
| تامیلی | பட்டை (pattai) |
| مجاری | kéreg |
| ابخازی | a=ҿʷʹa {аҵәа} |

| شماره جدول | ۶۵ |
|---|---|
| انگلیسی | flower |
| فارسی | گل |
| سومری | ul, gi-rin |
| ایلامی | mi-ik-ki |
| هیتی | alil |
| بوروشاسکی | asqúr/gambori |
| باسکی | lore, lili |
| ترکی ب. | čeček (OUygh.) |
| آذری | çiçək, gül |
| ترکی آ. | çiçek |

| | |
|---|---|
| مغولی | цэцэг |
| کره ای | kkot |
| منچو | ilha |
| نیا دراویدی | *pū- |
| تامیلی | பூ (pū), மலர் (malar) |
| مجاری | virág |

| شماره جدول | ۶۶ |
|---|---|
| انگلیسی | grass |
| فارسی | علف |
| سومری | ú |
| ایلامی | NGIŠ.IN.lg |
| هیتی | wēlku |
| بورشاسکی | shiqá |
| باسکی | belar, bedar |
| ترکی ب. | *ot* (OUygh.) |
| آذری | ot |
| ترکی آ. | ot |
| مغولی | өвс |
| کره ای | pul ('herbaceous plant'), jandi ('lawn') |
| منچو | orho |
| نیا دراویدی | *pul- (*-i-) |
| تامیلی | புல் (pul) |
| مجاری | fű |

| شماره جدول | ۶۷ |
|---|---|
| انگلیسی | rope |
| فارسی | طناب |
| سومری | éše |
| ایلامی | šama |
| هیتی | ishimas |

| | |
|---|---|
| بورشاسکی | tete |
| باسکی | soka |
| ترکی ب. | uruq (OUygh.) |
| آذری | ip |
| ترکی آ. | ip; urgan (thick) |
| مغولی | олс |
| کره ای | batjul |
| منچو | futa |
| نیا دراویدی | *kajir_-, *kaṇ- |
| تامیلی | கயிறு (kayiṟu) |
| مجاری | kötél |

| شماره جدول | ۶۸ |
|---|---|
| انگلیسی | skin |
| فارسی | پوست |
| سومری | su |
| ایلامی | ha-tin, KUŠ.MEŠ |
| اتروسکی | PEL |
| هوری | ašxe {ašhe} |
| بورشاسکی | bat/wat |
| باسکی | larru |
| ترکی ب. | qasuq (OUygh.) |
| آذری | dəri |
| ترکی آ. | deri |
| مغولی | арьс |
| کره ای | salgat |
| منچو | sukū |
| نیا دراویدی | *òl-, *pač- (?) |
| تامیلی | தோல் (tōl) |
| مجاری | bőr |
| ابخازی | a=ҫʷʼa {aцәa} |

| شماره جدول | ۶۹ |
|---|---|
| انگلیسی | meat |
| فارسی | گوشت |
| سومری | uzu, su |
| ایلامی | i-iš-ti |
| هوری | uʒi {uzi} |
| بورشاسکی | chap |
| باسکی | haragi |
| ترکی ب. | *et* (OUygh.) |
| آذری | ət |
| ترکی آ. | et |
| مغولی | мах, хоол |
| کره ای | sal, gogi |
| منچو | yali |
| نیا دراویدی | *Sav- (?), *ū- |
| تامیلی | கறி (kaRi) |
| مجاری | hús |
| ابخازی | a=k’ʷ'ac {акәац} |

| شماره جدول | ۷۰ |
|---|---|
| انگلیسی | blood |
| فارسی | خون |
| سومری | úš, múd, ùri |
| ایلامی | sa-an |
| هیتی | eshār |
| اتروسکی | KROVE (KRVFE) |
| هوری | cur-gi {zur-gi} |
| بورشاسکی | moltan |
| باسکی | odol |
| ترکی ب. | qan (Orkh., OUygh.) |
| آذری | qan |
| ترکی آ. | kan |
| مغولی | цус, yrcaa |

| | |
|---|---|
| کره ای | pi |
| منچو | senggi |
| نیا دراویدی | *kurud-, *kurud- |
| تامیلی | குருதி (kuruthi) |
| مجاری | vér |
| ابخازی | a=ʃ'a {ашьа} |

| شماره جدول | ۷۱ |
|---|---|
| انگلیسی | bone |
| فارسی | استخوان |
| سومری | (ngiš)gag |
| هیتی | hastāi |
| اتروسکی | OS (VS) |
| بورشاسکی | ten |
| باسکی | hezur |
| ترکی ب. | süŋök (Orkh.), süŋük (OUygh.) |
| آذری | sümük |
| ترکی آ. | kemik |
| مغولی | яс |
| کره ای | ppyeo |
| منچو | giranggi |
| نیا دراویدی | *bom-ik- |
| تامیلی | எலும்பு (elumpu) |
| مجاری | csont |
| ابخازی | 'a=baʕʷ {абаҩ} |

| شماره جدول | ۷۲ |
|---|---|
| انگلیسی | fat (noun) |
| فارسی | روغن/چربی |
| سومری | ìa |
| ایلامی | NGIŠ.Ì.lg, ap-pi |

| | |
|---|---|
| هیتی | sakan |
| هوری | aše |
| بورشاسکی | Bes |
| باسکی | gantz |
| ترکی ب. | jaɣ 1 (OUygh.) |
| آذری | yağ |
| ترکی آ. | yağ |
| مغولی | (өөх) тос |
| کره ای | gireum |
| منچو | tarhūn |
| نیا دراویدی | *buk- |
| تامیلی | கொழுப்பு (koluppu) |
| مجاری | zsír |
| ابخازی | a=š:ˈa {ашша} |

| شماره جدول | ۷۳ |
|---|---|
| انگلیسی | egg |
| فارسی | تخم |
| سومری | nuz |
| اتروسکی | OV |
| بورشاسکی | tuma/tingan |
| باسکی | arrautza |
| ترکی ب. | jumurtɣa, jumurɣa (OUygh.) |
| آذری | yumurta |
| ترکی آ. | yumurta |
| مغولی | өндөг |
| کره ای | al |
| منچو | umhan |
| نیا دراویدی | *gurḍ-, *karb- |
| تامیلی | முட்டை (muṭṭai) |
| مجاری | tojás, mony |
| ابخازی | a=k’$^{w}$ət’ˈa=ʁ$^{y}$ {акәтаӷь} |

| شماره جدول | ۷۴ |
| --- | --- |
| انگلیسی | horn |
| فارسی | شاخ |
| سومری | si |
| ایلامی | qa-as-su |
| هیتی | karāwar |
| اتروسکی | CVRNAS |
| بورشاسکی | torr |
| باسکی | adar |
| ترکی ب. | müjüz (OUygh.) |
| آذری | buynuz |
| ترکی آ. | boynuz |
| مغولی | эвэр, бүрээ |
| کره ای | ppul |
| منچو | uihe |
| نیا دراویدی | *kom- |
| تامیلی | கொம்பு (kompu) |
| مجاری | szarv |
| ابخازی | a=t’$^{w}$'əʕ$^{w}$a {атәыҩа} |

| شماره جدول | ۷۵ |
| --- | --- |
| انگلیسی | tail |
| فارسی | دم |
| سومری | kun |
| هیتی | sisai (?) |
| بورشاسکی | shilan |
| باسکی | buztan |
| ترکی ب. | qudruq (OUygh.) |
| آذری | quyruq |
| ترکی آ. | kuyruk |
| مغولی | сүүл, гэзэг |
| کره ای | kkori |

| | |
|---|---|
| منچو | uncehen |
| نیا دراویدی | *leiŋ- (??) |
| تامیلی | வால் (vāl) |
| مجاری | farok |
| ابخازی | a=c’ˈəχʷa {aҵыхәa} |

| شماره جدول | ۷۶ |
|---|---|
| انگلیسی | feather |
| فارسی | پر |
| سومری | (ngiš)pa |
| هیتی | patar |
| اتروسکی | PINA |
| بورشاسکی | folgho |
| باسکی | luma |
| ترکی ب. | *tü* 1, 3 (OUygh.), juŋ 1 (OUygh.) (small feathers), jel 1 (OUygh.) |
| آذری | tük |
| ترکی آ. | tüy, yün (wool) |
| مغولی | өд |
| کره ای | gitteol |
| منچو | dethe, funggala |
| نیا دراویدی | *tod_- (?) |
| تامیلی | இறகு (iraku) |
| مجاری | toll |
| ابخازی | a=χʒˈə {axʒы} |

| شماره جدول | ۷۷ |
|---|---|
| انگلیسی | hair |
| فارسی | مو |
| سومری | siki |
| ایلامی | še- |
| هیتی | tetanas |

| | |
|---|---|
| اتروسکی | COMATE (hairy) |
| بورشاسکی | bur |
| باسکی | ile |
| ترکی ب. | sač 1 (Orkh., OUygh.), tü 1, 3 (OUygh.) |
| آذری | saç, qıl (on body) |
| ترکی آ. | saç, kıl (on body) |
| مغولی | үс |
| کره ای | teol, teoreok |
| منچو | funiyehe |
| نیا دراویدی | *boc- |
| تامیلی | முடி (muṭi) |
| مجاری | haj |
| ابخازی | a=χa=χʷ'ə {ахахәы} |

| شماره جدول | ۷۸ |
|---|---|
| انگلیسی | head |
| فارسی | سر |
| سومری | sang, ugu |
| ایلامی | uk-ku |
| هیتی | harsar |
| اتروسکی | TETO (TETV) |
| هوری | paɣi {pahi} |
| بورشاسکی | yates |
| باسکی | buru |
| ترکی ب. | baš (Orkh., OUygh.) |
| آذری | baş |
| ترکی آ. | baş |
| مغولی | толгой |
| کره ای | meori |
| منچو | uju |
| نیا دراویدی | *kuk- (?) |
| تامیلی | தலை (talai) |
| مجاری | fej, fő |

| | |
|---|---|
| ابخازی | a=χ'ə {aхы} |

| شماره جدول | ۷۹ |
|---|---|
| انگلیسی | ear |
| فارسی | گوش |
| سومری | ngeštug |
| ایلامی | si-ri |
| هیتی | istāman |
| هوری | nui ~ nuɣi {nui ~ nuhi} |
| بورشاسکی | tomal |
| باسکی | belarri |
| ترکی ب. | qulqaq (Orkh., OUygh.) |
| آذری | qulaq |
| ترکی آ. | kulak |
| مغولی | чих |
| کره ای | gwi |
| منچو | šan |
| نیا دراویدی | *śer_n- |
| تامیلی | காது (kātu) |
| مجاری | fül |
| ابخازی | a=l'əmħa {aлымҳa} |

| شماره جدول | ۸۰ |
|---|---|
| انگلیسی | eye |
| فارسی | چشم |
| سومری | igi |
| ایلامی | el-ti |
| هیتی | (sakaui-is) |
| هوری | ši ~ šiɣi {ši ~ šihi} |
| بورشاسکی | elchi |
| باسکی | begi |

| | |
|---|---|
| ترکی ب. | köz 1, kör- 2 (Orkh., Yen.,OUygh.) |
| آذری | göz |
| ترکی آ. | göz |
| مغولی | нүд |
| کره ای | nun |
| منچو | yasa |
| نیا دراویدی | *kaṇ-, *nō- |
| تامیلی | கண் (kaṇ) |
| مجاری | szem |
| ابخازی | ˈa=bla ~ ˈa=la {абла ~ ала} |

| شماره جدول | ۸۱ |
|---|---|
| انگلیسی | nose |
| فارسی | دماغ/بینی |
| سومری | kiri3,4 |
| ایلامی | *šim- |
| هیتی | tititan |
| اتروسکی | NES |
| هوری | punɣi ~ puxxi {punhi ~ puhhi} |
| بورشاسکی | mosh |
| باسکی | sudur |
| ترکی ب. | burun 1, 2 (OUygh.) |
| آذری | burun |
| ترکی آ. | burun |
| مغولی | хамар |
| کره ای | ko |
| منچو | oforo |
| نیا دراویدی | *mū-nǯ-, *mūŋ-; *cīr-nd-, *cīn[d]- (Proto-South Dravidian) (to blow the nose) |
| تامیلی | மூக்கு (mūkku) |
| مجاری | orr |
| ابخازی | a=pˈənc̍a {аҧынҵа} |

| شماره جدول | ۸۲ |
|---|---|
| انگلیسی | mouth |
| فارسی | دهن |
| سومری | ka |
| هیتی | ais, iss- |
| اتروسکی | OS (VS) (see mouth) |
| هوری | faši |
| بورشاسکی | khat |
| باسکی | aho |
| ترکی ب. | ajaq 1 (OUygh.), a[vurt] (?adurt) (OUygh., late med. texts TT II), aɣɨz (Orkh.) 3, aɣɨz, aɣaz (OUygh.) |
| آذری | ağız |
| ترکی آ. | ağız |
| مغولی | ам |
| کره ای | ip |
| منچو | angga |
| نیا دراویدی | *čonḍ-, *mujt- |
| تامیلی | வாய் (vāy) |
| مجاری | száj, ajak |
| ابخازی | a=ç’ˈə {aҿы} |

| شماره جدول | ۷۳ |
|---|---|
| انگلیسی | tooth |
| فارسی | دندان |
| سومری | zu |
| ایلامی | si-h-ha |
| هیتی | gagas |
| هوری | šeri ~ šir-ni |
| بورشاسکی | mey |
| باسکی | hortz, hagin |
| ترکی ب. | sɨš 2 (OUygh.), tiš (OUygh.) |
| آذری | diş |

| | |
|---|---|
| ترکی آ. | diş |
| مغولی | шүд |
| کره ای | i, ippal (as of animals) |
| منچو | weihe |
| نیا دراویدی | *pal |
| تامیلی | பல் (pal) |
| مجاری | fog |
| ابخازی | a=γa=p'ə=c {ахаԥыц} |

| شماره جدول | ۸۴ |
|---|---|
| انگلیسی | tongue (organ) |
| فارسی | زبان |
| سومری | eme |
| ایلامی | ti-ut, ti-ut-me |
| هیتی | lalas |
| هوری | irde |
| بورشاسکی | yomos |
| باسکی | mihi |
| ترکی ب. | tɨl (Orkh., OUygh.) |
| آذری | dil |
| ترکی آ. | dil |
| مغولی | хэл |
| کره ای | hyeo |
| منچو | ilenggu |
| نیا دراویدی | *taṭ- (?), *nāl_- |
| تامیلی | நாக்கு (nākku) |
| مجاری | nyelv |
| ابخازی | a=bz {абз} |

| شماره جدول | ۸۵ |
|---|---|
| انگلیسی | fingernail |

| | |
|---|---|
| فلرسی | ناخن |
| سومری | umbin |
| ایلامی | pu-ur |
| هیتی | kaddu (?) |
| بورشاسکی | ooro |
| باسکی | azazkal |
| آذری | dırnaq |
| ترکی آ. | tırnak |
| مغولی | хумс |
| کره ای | sontop |
| منچو | hitahūn |
| تامیلی | நகம் (nagam) |
| مجاری | köröm |

| شماره جدول | ۸۶ |
|---|---|
| انگلیسی | foot |
| فلرسی | پا |
| سومری | ngìri |
| ایلامی | ba-at, pa-at |
| هیتی | (patas) |
| اتروسکی | PES |
| هوری | uri ~ ur-ni |
| اورارتویی | kuri |
| بورشاسکی | hotes |
| باسکی | oin |
| ترکی ب. | *but* (OUygh.), adaq (Orkh., OUygh.) |
| آذری | ayaq |
| ترکی آ. | ayak, taban (sole of a foot) |
| مغولی | хөл |
| کره ای | bal |
| منچو | bethe |
| نیا دراویدی | *aḍí, *kāl-, *tāḷ- |
| تامیلی | அடி (adi), பாதம் |

| | |
|---|---|
| مجاری | láb, lábfej |
| ابخازی | a=ʃa-p''ə {ашьапы} |

| شماره جدول | ۸۷ |
|---|---|
| انگلیسی | leg |
| فارسی | لنگ |
| سومری | pah[LUL], úr |
| هیتی | egdu |
| بورشاسکی | tang |
| باسکی | hanka, zango |
| ترکی ب. | *but* (OUygh.) |
| آذری | qıç |
| ترکی آ. | bacak (Pers.), but (thigh) |
| مغولی | хөл |
| کره ای | dari |
| منچو | bethe |
| نیا دراویدی | *tāḷ-, *kāl- |
| تامیلی | கால் (kāl) |
| مجاری | láb |

| شماره جدول | ۸۸ |
|---|---|
| انگلیسی | knee |
| فارسی | زانو |
| سومری | (ngiš)gag |
| هیتی | gēnu |
| بورشاسکی | onongos |
| باسکی | belaun |
| ترکی ب. | tiz (Orkh.) |
| آذری | diz |
| ترکی آ. | diz, dirsek (elbow), topuk (heel) |
| مغولی | өвдөг |

| | |
|---|---|
| کره ای | mureup |
| منچو | tobgiya |
| نیا دراویدی | *maṇḍ-, *muṭ- |
| تامیلی | மூட்டு (mooṭṭu) |
| مجاری | térd |
| ابخازی | a=ʃa=mχʹə {ашьамхы} |

| شماره جدول | ۸۹ |
|---|---|
| انگلیسی | hand |
| فارسی | دست |
| سومری | buzur, šu |
| ایلامی | ŠU.MEŠ, kir-pi (hands) |
| هیتی | kissar |
| اتروسکی | MANO (MANV) |
| هوری | šu-ni |
| اورارتویی | šu- |
| بورشاسکی | ren |
| باسکی | esku |
| ترکی ب. | elig (Orkh., OUygh.) |
| آذری | əl |
| ترکی آ. | el, kol (arm) |
| مغولی | rap |
| کره ای | son |
| منچو | gala, falanggū (palm of the hand) |
| نیا دراویدی | *kaʏ- |
| تامیلی | கை (kai) |
| مجاری | Kéz |
| ابخازی | a=napʼʹə {анапы} |

| شماره جدول | ۹۰ |
|---|---|
| انگلیسی | wing |

| | |
|---|---|
| فلرسی | بال |
| سومری | (ngiš)pa |
| هیتی | (pártauwar), (páttar) |
| اتروسکی | PEN |
| بورشاسکی | galgi |
| باسکی | hego |
| ترکی ب. | qanat (OUygh.- YB) |
| آذری | qanad |
| ترکی آ. | kanat |
| مغولی | далавч |
| کره ای | nalgae |
| منچو | as'ha |
| نیا دراویدی | *Saṭ- |
| تاملی | இறக்கை (irakkai) |
| مجاری | szárny |

| شماره جدول | ۹۱ |
|---|---|
| انگلیسی | belly |
| فلرسی | شکم |
| هیتی | sarhuwanz |
| بورشاسکی | ool |
| باسکی | sabel |
| ترکی ب. | qarɨn (OUygh.) |
| آذری | qarın |
| ترکی آ. | karın, kursak (maw, stomach) |
| مغولی | гэдэс |
| کره ای | bae |
| منچو | hefeli |
| نیا دراویدی | *vaṭ-l, *banḍ- |
| تاملی | தொந்தி(tonthi) |
| مجاری | has |
| ابخازی | 'a=mgʷa {aмгәa} |

| شماره جدول | ۹۲ |
|---|---|
| انگلیسی | guts |
| فارسی | روده |
| سومری | šag4 |
| هیتی | garates |
| بورشاسکی | Cher/Chering |
| باسکی | heste, tripa |
| آذری | bağırsaq, içalat |
| ترکی آ. | bağırsak |
| مغولی | гэдэс |
| کره ای | ae |
| منچو | duha |
| تامیلی | குடல் (kudal) |
| مجاری | belek |

| شماره جدول | ۹۳ |
|---|---|
| انگلیسی | neck |
| فارسی | گردن |
| سومری | gú |
| ایلامی | ti-pi |
| هیتی | kuttar (?) |
| اتروسکی | KOLEM (KVLEM) |
| هوری | kudu-ni |
| بورشاسکی | ess |
| باسکی | lepo |
| ترکی ب. | bojɨn (OUygh.) |
| آذری | boyun |
| ترکی آ. | boyun |
| مغولی | хүзүү |
| کره ای | mok |
| منچو | monggon, gen |
| نیا دراویدی | *kaẓd-, *kēs- (?), *Koẓŋ- |

| | |
|---|---|
| تامیلی | கழுத்து(kazhuthu) |
| مجاری | nyak |
| ابخازی | ˈa=χʷda {axәдa} |

| شماره جدول | ۹۴ |
|---|---|
| انگلیسی | back |
| فارسی | پشت/پس |
| سومری | háš |
| هیتی | iskis |
| اتروسکی | POST |
| بورشاسکی | waldes |
| باسکی | bizkar |
| ترکی ب. | arqa (Orkh., OUygh.) |
| آذری | arxa, kürək |
| ترکی آ. | arka, sırt, bel (waist) |
| مغولی | ap, нуруу |
| کره ای | deung |
| منچو | fisa |
| تامیلی | முதுகு (muthugu) |
| مجاری | hát |

| شماره جدول | ۹۵ |
|---|---|
| انگلیسی | breast |
| فارسی | سینه |
| سومری | gaba |
| ایلامی | GABA.lg |
| هیتی | tētan |
| اتروسکی | MAMAR |
| هوری | neɣer-ni {neher-ni} |
| بورشاسکی | odel |
| باسکی | bular |

| | |
|---|---|
| ترکی ب. | kögüz 1, 3 (OUygh.), emig 1 (OUygh.), töš (OUygh.) |
| آذری | döş |
| ترکی آ. | göğüs, meme, emcek (nipple) |
| مغولی | мээм, хөх |
| کره ای | gaseum |
| منچو | tunggen (chest), huhun (breasts) |
| نیا دراویدی | *pom-, *saẓ- (?), *bōr- |
| تامیلی | மார்பு (mārbu), (mulai) |
| مجاری | mell, kebel |
| ابخازی | a=g$^{w}$ə-šp'ə {агәышԥы} |

| شماره جدول | ۹۶ |
|---|---|
| انگلیسی | heart |
| فارسی | دل |
| سومری | ur5HAR, šà, lipiš |
| ایلامی | bu-ni |
| هیتی | (kir) |
| اتروسکی | KOR (KVR) |
| هوری | tiša |
| اورارتویی | tiš-ni- |
| بورشاسکی | os |
| باسکی | bihotz |
| ترکی ب. | jürek (Orkh., OUygh.) |
| آذری | ürək |
| ترکی آ. | yürek |
| مغولی | зүрх |
| کره ای | yeomtong, simjang (心臟, Sino-Korean) |
| منچو | Niyaman |
| نیا دراویدی | *nenǯ-, *gunḍ- |
| تامیلی | உள்ளம் (uḷḷam), ithayam |
| مجاری | Szív |
| ابخازی | a=g$^{w}$'ə {агәы} |

| شماره جدول | ۹۷ |
|---|---|
| انگلیسی | Liver |
| فلرسی | جگر |
| سومری | bà, ur5HAR |
| ایلامی | ru-el-pa-mín |
| هیتی | lissi |
| اتروسکی | FIAUL (FIAFL)? |
| هوری | ur-mi |
| بورشاسکی | eken |
| باسکی | gibel |
| ترکی ب. | bayɨr (OUygh.) |
| آذری | ciyər |
| ترکی آ. | karaciğer, bağır (breast, bosom) |
| مغولی | элэг |
| کره ای | gan (肝, Sino-Korean), ae (archaic, obsolete) |
| منچو | fahūn |
| نیا دراویدی | *īr- (?), *kālēj- (?) |
| تامیلی | ஈரல்(īral) |
| مجاری | máj |
| ابخازی | a=g$^{w}$a=ɕ'$^{w}$'a {arəaɰəa} |

| شماره جدول | ۹۸ |
|---|---|
| انگلیسی | to drink |
| فلرسی | نوشیدن |
| سومری | nang |
| ایلامی | si-kaš-da |
| هیتی | ekuzi |
| اتروسکی | APE (you drink) |
| هوری | al- |
| بورشاسکی | men'- |
| باسکی | edan |
| ترکی ب. | ič- (Orkh., OUygh.) |

| | |
|---|---|
| آذری | içmək |
| ترکی آ. | içmek |
| مغولی | yyx |
| کره ای | masida |
| منچو | omi- |
| نیا دراویدی | *kōr-, *kuḍ-i-, *par- (?), *uṇ- |
| تامیلی | குடி (kudi) |
| مجاری | iszik |
| ابخازی | 'a=žʷ-ra {ажəра} |

| شماره جدول | ۹۹ |
|---|---|
| انگلیسی | to eat |
| فارسی | خوردن |
| سومری | gu7 |
| ایلامی | mak-, te-ri-qa |
| هیتی | ēzzi |
| اتروسکی | VES, VESI, PAPEN (they eat) |
| هوری | ul- |
| بورشاسکی | sechom |
| باسکی | jan |
| ترکی ب. | je- (OUygh.) |
| آذری | yemək |
| ترکی آ. | yemek, aş (food) |
| مغولی | идэх |
| کره ای | meokda |
| منچو | je-/jefu ('eat!') |
| نیا دراویدی | *uṇ-, *kōr- |
| تامیلی | உண் (oon), (thin) |
| مجاری | eszik |
| ابخازی | 'a=fa-ra |

| شماره جدول | ۱۰۰ |
|---|---|
| انگلیسی | to bite |
| فارسی | گزیدن |
| سومری | zú-gub |
| هیتی | wāki |
| بورشاسکی | gatichom |
| باسکی | kosk egin |
| ترکی ب. | qap- (Orkh., OUygh.) |
| آذری | dişləmək |
| ترکی آ. | ısırmak; dişlemek (bite off) |
| مغولی | урах, хазах |
| کره ای | mulda |
| منچو | sai- |
| نیا دراویدی | *k̂aṬ-, *kabb- |
| تامیلی | கடி (kadi) |
| مجاری | harap |
| ابخازی | ˈa=cħa-ra {ацҳара} |

| شماره جدول | ۱۰۱ |
|---|---|
| انگلیسی | to suck |
| فارسی | مکیدن |
| سومری | sub |
| هیتی | u(n)hzi |
| بورشاسکی | choos |
| باسکی | xurgatu |
| ترکی ب. | sor- (OUygh.) |
| آذری | əmmək |
| ترکی آ. | emmek, somurmak |
| مغولی | хөхөх |
| کره ای | ppalda |
| منچو | goci- |
| نیا دراویدی | *sap-, *ǯur_(p)- |
| تامیلی | உறிஞ்சு (urinju), (uri) |

| | |
|---|---|
| مجاری | szopik emik |

| شماره جدول | ۱۰۲ |
|---|---|
| انگلیسی | to spit |
| فارسی | تف کردن |
| سومری | zug4 |
| هیتی | allappahhi |
| اتروسکی | SPOR (SPVR) (to spit out), SPORA (SPVRA) (he, she spits out), SPORE (SPVRE) (you spit out) |
| بورشاسکی | thoo |
| باسکی | txistu egin |
| ترکی ب. | su/od- (OUygh.) |
| آذری | tüpürmək |
| ترکی آ. | tükürmek |
| مغولی | нулимах |
| کره ای | (chim)baetda |
| منچو | cifele- |
| نیا دراویدی | *kāl_- |
| تامیلی | துப்பு (thuppu) |
| مجاری | köp |

| شماره جدول | ۱۰۳ |
|---|---|
| انگلیسی | to vomit |
| فارسی | قی کردن |
| سومری | buru8 |
| بورشاسکی | oqq |
| باسکی | goitikatu |
| ترکی ب. | qus- (OUygh.) |
| آذری | qusmaq |
| ترکی آ. | kusmak |
| مغولی | бөөлжих |
| کره ای | ge'uda |

| | |
|---|---|
| منچو | fuyakiya-, oksi-, juru- |
| نیا دراویدی | *put-[Vr-] |
| تامیلی | கக்கு (kakku) |
| مجاری | hány |

| شماره جدول | ۱۰۴ |
|---|---|
| انگلیسی | to blow |
| فارسی | وزیدن |
| سومری | ru |
| ایلامی | ba-ki-iš |
| هیتی | (parāi) |
| بورشاسکی | phoolchom |
| باسکی | putz egin |
| ترکی ب. | ür- (OUygh.) |
| آذری | üfürmək |
| ترکی آ. | esmek (wind) , üfürmek (mouth) |
| مغولی | үлээх |
| کره ای | bulda |
| منچو | fulgiye- |
| نیا دراویدی | *ū(n)d-, *ū(n)d- |
| تامیلی | ஊது (ūthu) |
| مجاری | fúj |

| شماره جدول | ۱۰۵ |
|---|---|
| انگلیسی | to breathe |
| فارسی | دم زدن/نفس کشیدن |
| سومری | zi |
| ایلامی | zu-ür-zu-ür |
| بورشاسکی | hesz |
| باسکی | arnas egin |
| ترکی ب. | tɨn 1 (OUygh.) |

| | |
|---|---|
| nəfəs almaq | آذری |
| solumak, dinlenmek (have a rest, draw breath) | ترکی آ. |
| амьсгалах | مغولی |
| (sum)swida | کره ای |
| ergen gai- | منچو |
| *āv-, *nēnǯ-, *śē(ŋ)k- | نیا دراویدی |
| மூச்சுவிடு (moochuvidu) | تامیلی |
| lélegzik | مجاری |

| شماره جدول | ۱۰۶ |
|---|---|
| انگلیسی | to laugh |
| فارسی | خندیدن |
| سومری | išiš2,3 |
| هیتی | halwammar |
| بورشاسکی | ghasichom |
| باسکی | barre egin |
| آذری | gülmək |
| ترکی آ. | gülmek |
| مغولی | инээх, хөхрөх |
| کره ای | utda |
| منچو | inje- |
| نیا دراویدی | *naḍVm |
| تامیلی | சிரி (ciri), (nagai) |
| مجاری | nevet |

| شماره جدول | ۱۰۷ |
|---|---|
| انگلیسی | to see |
| فارسی | دیدن |
| سومری | igi |
| ایلامی | siya- |
| هیتی | auszi, (uḫḫi) |

| | |
|---|---|
| اتروسکی | CEISIN, VIS (I look), VISES (you look into) |
| هوری | fur- |
| بورشاسکی | yeshom |
| باسکی | ikusi |
| ترکی ب. | köz 1, kör- 2 (Orkh., Yen.,OUygh.) |
| آذری | görmək |
| ترکی آ. | görmek |
| مغولی | үзэх |
| کره ای | boda |
| منچو | sabu- |
| نیا دراویدی | *ōl- (??) |
| تامیلی | காண் (kāṇ) |
| مجاری | lát néz |
| ابخازی | a=ba-r'a {абара} |

| شماره جدول | ۱۰۸ |
|---|---|
| انگلیسی | to hear |
| فارسی | شنیدن |
| سومری | ngeštug |
| ایلامی | hap |
| هیتی | istamaszi |
| هوری | xaš- {haš-} |
| اورارتویی | haš-i-, haš-u- |
| بورشاسکی | dokoyal |
| باسکی | entzun |
| ترکی ب. | ešid- (Orkh.), ešit- (OUygh.) |
| آذری | eşitmək |
| ترکی آ. | işitmek, duymak |
| مغولی | сонсох, дуулах |
| کره ای | deutda |
| منچو | donji- |
| نیا دراویدی | *āl-, *kejl- |
| تامیلی | கேள் (kēḷ) |

| | |
|---|---|
| مجاری | hall |
| ابخازی | a=ħa-rˈa {aҳapa} |

| شماره جدول | ۱۰۹ |
|---|---|
| انگلیسی | to know |
| فارسی | دانستن |
| سومری | zu |
| ایلامی | tur- |
| هیتی | (sākki) |
| اتروسکی | SCE (you know), SCIS (I know) |
| هوری | pal- |
| بورشاسکی | heyom |
| باسکی | jakin |
| ترکی ب. | bil- (Orkh., Yen., OUygh.) |
| آذری | bilmək |
| ترکی آ. | bilmek |
| مغولی | мэдэх |
| کره ای | alda |
| منچو | sa- |
| نیا دراویدی | *jed_- (*r_-), *pun-, *āk- (?) |
| تامیلی | அறி (ari) |
| مجاری | tud (sg.), ismer (sy.) |
| ابخازی | a=dˈər-ra {адырра} |

| شماره جدول | ۱۱۰ |
|---|---|
| انگلیسی | to think |
| فارسی | اندیشیدن |
| سومری | ngeštug |
| ایلامی | el-ma |
| هیتی | mala |
| اتروسکی | RAT (I think, ratify) |

| | |
|---|---|
| بورشاسکی | donesh |
| باسکی | pentsatu |
| ترکی ب. | saq- 1, saqïš 4 (OUygh.) |
| آذری | düşünmək |
| ترکی آ. | düşünmek; sanmak (suppose, opine) |
| مغولی | бодох |
| کره ای | hearida, saenggakhada |
| منچو | gūni-, bodo- |
| نیا دراویدی | *un-, *vag-, *āraj-, *nen_-, *un- |
| تامیلی | நினை (ni<u>n</u>ai) |
| مجاری | gondol, gondolkozik |

| شماره جدول | ۱۱۱ |
|---|---|
| انگلیسی | to smell |
| فارسی | بوییدن |
| سومری | hab2, ir10 |
| بورشاسکی | szoong |
| باسکی | usaindu |
| ترکی ب. | jɨd (OUygh.) |
| آذری | iyləmək, qoxlamaq, qoxumaq |
| ترکی آ. | kokmak (give off smell), koklamak (to sniff, sense) |
| مغولی | үнэрлэх |
| کره ای | naemsae |
| منچو | wangkiya- |
| نیا دراویدی | *vāḍ-, *kamp- |
| تامیلی | நுகர் (nugar) |
| مجاری | szagol |

| شماره جدول | ۱۱۲ |
|---|---|
| انگلیسی | to fear |
| فارسی | ترسیدن |

| | |
|---|---|
| سومری | ní |
| ایلامی | ip-ši |
| هیتی | nāhi |
| اتروسکی | VERIER |
| بورشاسکی | gomalchom |
| باسکی | beldur izan |
| آذری | qorxmaq |
| ترکی آ. | korkmak |
| مغولی | айх |
| کره ای | duryeoum, museoum |
| منچو | gele-, olho-, golo- |
| نیا دراویدی | *ńar-/*ar-, *pēẓ-, *ved_- / *ver- (?) |
| تامیلی | அஞ்சு (añju) |
| مجاری | fél |

| شماره جدول | ۱۱۳ |
|---|---|
| انگلیسی | to sleep |
| فارسی | خوابیدن |
| سومری | ù |
| هیتی | seszi |
| اتروسکی | SOPA (SVPA) (he, she sleeps) |
| بورشاسکی | gochachom |
| باسکی | lo egin |
| ترکی ب. | jat- (Orkh., OUygh.) |
| آذری | yatmaq |
| ترکی آ. | uyumak |
| مغولی | унтах, нойрсох |
| کره ای | jada |
| منچو | amga-, šabura- |
| نیا دراویدی | *Cunǯ-, *ḍol-, *kūrn-, *mal-, *turŋ- |
| تامیلی | தூங்கு (tūṅgu) |
| مجاری | alszik |
| ابخازی | a=ɕʷa-r'a {ацәара} |

| شماره جدول | ۱۱۴ |
|---|---|
| انگلیسی | to live |
| فارسی | زیستن |
| سومری | sig7 |
| ایلامی | ka-tu |
| هیتی | huiszi |
| اتروسکی | AVIL (AFIL) |
| بورشاسکی | jee |
| باسکی | bizi izan |
| ترکی ب. | erig (OUygh.) |
| آذری | yaşamaq |
| ترکی آ. | yaşamak |
| مغولی | амьдрах |
| کره ای | salda |
| منچو | banji- |
| نیا دراویدی | *uS-, *bāẓ-d-, *uS- |
| تامیلی | வாழ் (vāḻ) |
| مجاری | él |

| شماره جدول | ۱۱۵ |
|---|---|
| انگلیسی | to die |
| فارسی | مردن |
| سومری | ug4,5,7,8 |
| ایلامی | *halb- |
| هیتی | aki |
| بورشاسکی | yorchom |
| باسکی | hil |
| ترکی ب. | öl- 1 (Yen., OUygh.) |
| آذری | ölmək |
| ترکی آ. | ölmek |

| | |
|---|---|
| مغولی | үхэх |
| کره ای | jukda |
| منچو | buce- |
| نیا دراویدی | *k̂āi-, *maḍ-, *māḷ-, *tav- (?), *teK- |
| تامیلی | சா (cā) |
| مجاری | (meg)hal |
| ابخازی | a=ps-rˈa {aҧcpa} |

| شماره جدول | ۱۱۶ |
|---|---|
| انگلیسی | to kill |
| فارسی | کشتن |
| سومری | ug4,5,7,8 |
| ایلامی | halba- |
| هیتی | kuēnzi |
| اتروسکی | LETO (LETV), ENAC, ENEK |
| بورشاسکی | esqayom |
| باسکی | erahil |
| ترکی ب. | ölür- 2 (Orkh., Yen., OUygh.) |
| آذری | öldürmək |
| ترکی آ. | öldürmek |
| مغولی | алах |
| کره ای | jugida |
| منچو | wa- |
| نیا دراویدی | *kād-, *ker_-, *kol-, *sam-, |
| تامیلی | கொல் (kol) |
| مجاری | öl, megöl |
| ابخازی | a=ʃ-rˈa {ашьра} |

| شماره جدول | ۱۱۷ |
|---|---|
| انگلیسی | to fight |
| فارسی | جنگیدن |

| | |
|---|---|
| سومری | du14 |
| ایلامی | bet |
| هیتی | hullezzi |
| بورشاسکی | dohom |
| باسکی | borrokatu |
| ترکی ب. | keriš- (OUygh.) |
| آذری | vuruşmaq, savaşmaq, döyüşmək |
| ترکی آ. | dövüşmek, savaşmak, (to battle) güreşmek (to wrestle) |
| مغولی | байлдах, зодолдох |
| کره ای | ssauda |
| منچو | afa- |
| نیا دراویدی | *pàḍ-, *poḍ-, *pōr-, *áŋka-, *kād- |
| تامیلی | சண்டைப் போடு (saṇdai pōdu), (poradu) |
| مجاری | harcol, küzd |

| شماره جدول | ۱۱۸ |
|---|---|
| انگلیسی | to hunt |
| فارسی | شکار کردن |
| سومری | taka |
| هیتی | huwarniskezzi |
| بورشاسکی | dast |
| باسکی | ehizatu |
| ترکی ب. | *ab* (Orkh.), *av* (OUygh.) |
| آذری | ovlamaq |
| ترکی آ. | avlamak |
| مغولی | авлах |
| کره ای | sanyanghada (←山行) (Sino-Korean origin) |
| منچو | abala- |
| نیا دراویدی | *vēṇṭ- |
| تامیلی | வேட்டையாடு (veettaiyaadu) |
| مجاری | vadászik |

| شماره جدول | ۱۱۹ |
|---|---|
| انگلیسی | to hit |
| فارسی | زدن |
| سومری | ra |
| ایلامی | ga-az- |
| هیتی | walhzi |
| اتروسکی | IC, ICIREN |
| بورشاسکی | dechom |
| باسکی | jo |
| ترکی ب. | čal- 1 (OUygh.) |
| آذری | vurmaq |
| ترکی آ. | vurmak; çarpmak, sokmak (to sting) |
| مغولی | цохих, балбах |
| کره ای | chida, ttaerida |
| منچو | tanta- |
| نیا دراویدی | *tāk-, *vej-, |
| تامیلی | அடி (adi), தாக்கு (thaaku) |
| مجاری | üt, megüt |

| شماره جدول | ۱۲۰ |
|---|---|
| انگلیسی | to cut |
| فارسی | بریدن |
| سومری | kud, tar, ša5 |
| ایلامی | massi |
| هیتی | kuērzi |
| اتروسکی | PROSIKOREN, SECA (he, she cuts) |
| بورشاسکی | katar |
| باسکی | moztu |
| ترکی ب. | kes- (Yenis.) |
| آذری | kəsmək |
| ترکی آ. | kesmek, biçmek |
| مغولی | огтлох, хэсэглэх |
| کره ای | beda, jareuda |

| | |
|---|---|
| منچو | faita-, furu- |
| نیا دراویدی | *ter_-V-, *tum-, *tūṇ- |
| تامیلی | வெட்டு (veṭṭu), (koithu) |
| مجاری | vág |

| شماره جدول | ۱۲۱ |
|---|---|
| انگلیسی | to split |
| فارسی | شکافتن |
| سومری | dar |
| هیتی | iskallai |
| بورشاسکی | tapari |
| باسکی | pitzatu |
| ترکی ب. | *til-* (OUygh.) |
| آذری | yarmaq |
| ترکی آ. | bölmek, yarmak |
| مغولی | хагалах, ярах |
| کره ای | gallajida (*v.i.*), gareuda (*v.t.*) |
| منچو | delhebu-, dendebu- |
| نیا دراویدی | *vār- |
| تامیلی | பிள (pila) |
| مجاری | hasít |

| شماره جدول | ۱۲۲ |
|---|---|
| انگلیسی | to stab |
| فارسی | زخم زدن |
| سومری | ra |
| هیتی | iskāri |
| باسکی | sastatu |
| ترکی ب. | čoq- 4 (OUygh.) |
| آذری | sancmaq, batırmaq, soxmaq |
| ترکی آ. | bıçaklamak, batırmak, sancı (pain) |

| | |
|---|---|
| مغولی | хутгалах, шаах |
| کره ای | jjireuda |
| منچو | toko-, gidala- (with a spear), huwesile- (with a dagger) |
| تامیلی | குத்து(kuthu) |
| مجاری | szúr |

| شماره جدول | ۱۲۳ |
|---|---|
| انگلیسی | to scratch |
| فارسی | خراشیدن |
| سومری | Hur |
| هیتی | *arrirrai |
| بورشاسکی | Khaworchom |
| باسکی | Urratu |
| ترکی ب. | qaz- (OUygh.) |
| آذری | cızmaq, dırnaqlamaq |
| ترکی آ. | tırmalamak, çizmek (scratch, draw) |
| مغولی | маажих |
| کره ای | bibida, geukda |
| منچو | waša-, wasihala- |
| نیا دراویدی | *Cīr-, *ir-Vc- |
| تامیلی | சொறி (sori) |
| مجاری | vakar |

| شماره جدول | ۱۲۴ |
|---|---|
| انگلیسی | to dig |
| فارسی | حفر کردن |
| سومری | bal |
| ایلامی | at-tu |
| هیتی | (páddāi) |
| بورشاسکی | birqaayom |
| باسکی | aitzurtu |

| | |
|---|---|
| ترکی ب. | üŋür 2 (OUygh.) |
| آذری | qazmaq |
| ترکی آ. | kazmak |
| مغولی | малтах, ухах |
| کره ای | pada |
| منچو | fete- |
| نیا دراویدی | *koṭ-, *kut-, *taẓVv-, *tōnḍ-, *tūr_- |
| تامیلی | தோண்டு (thondu) |
| مجاری | ás |

| شماره جدول | ۱۲۵ |
|---|---|
| انگلیسی | to swim |
| فارسی | شنا کردن |
| اتروسکی | NO (NV) (I swim), INE?, INNI (you swam over) |
| بورشاسکی | miniyachom |
| باسکی | igeri egin |
| ترکی ب. | jüz- (Orkh., OUygh.) |
| آذری | üzmək |
| ترکی آ. | yüzmek, süzülmek (glide) |
| مغولی | сэлэх |
| کره ای | heeomchida |
| منچو | ebiše-, muke selbi- |
| نیا دراویدی | *ńīnʒ-, *ōg- (*ō-ŋ-) |
| تامیلی | நீந்து (neenthu) |
| مجاری | úszik |
| ابخازی | ʹa=ʒsa-ra {aʒcapa} |

| شماره جدول | ۱۲۶ |
|---|---|
| انگلیسی | to fly |
| فارسی | پریدن |
| سومری | dal |

| | |
|---|---|
| (píddāi) | هیتی |
| dowalchom | بورشاسکی |
| hegaz egin | باسکی |
| uč- (OUygh.) | ترکی ب. |
| uçmaq | آذری |
| uçmak | ترکی آ. |
| нисэх | مغولی |
| nalda | کره ای |
| deye- | منچو |
| *pād_-, *ūm- (to swim, fly) | نیا دراویدی |
| பற (para) | تامیلی |
| repül | مجاری |
| ˈa=pər-ra | ابخازی |

| ۱۲۷ | شماره جدول |
|---|---|
| to walk | انگلیسی |
| راه رفتن | فارسی |
| du | سومری |
| izza- | ایلامی |
| (iyatta) | هیتی |
| ušš- (1) / itt- | هوری |
| uš-, uš-t-a- | اورارتویی |
| goczarchom | بورشاسکی |
| ibili | باسکی |
| jorɨ- (Orkh., OUygh.), jüri- (Orkh.) | ترکی ب. |
| gəzmək, yerimək | آذری |
| yürümek, varmak, (reach, arrive) basmak (to step) | ترکی آ. |
| алхах | مغولی |
| geotda | کره ای |
| okso-, yabu- | منچو |
| *ēg-, *ńaḍ-, *tāk- | نیا دراویدی |
| நட (nada) | تامیلی |
| megy, sétál | مجاری |

| | |
|---|---|
| ابخازی | a=ca-r'a {ацара} |

| شماره جدول | ۱۲۸ |
|---|---|
| انگلیسی | to come |
| فارسی | آمدن |
| سومری | du |
| ایلامی | ši-in-nu |
| هیتی | uēzzi |
| اتروسکی | VeNER (8eNER) (to come), VeNES (8ENES) (you come, FENIAS (he/she came) |
| هوری | un- |
| اورارتویی | nun-a- |
| بورشاسکی | chorom |
| باسکی | etorri |
| ترکی ب. | jaq- (OUygh.) 1, jaqɨn (OUygh.) 2, jaqɨš- (OUygh.) 3 |
| آذری | gəlmək |
| ترکی آ. | gelmek |
| مغولی | ирэх |
| کره ای | oda |
| منچو | ji- |
| نیا دراویدی | *vā-[r]-, *vā-[r]- |
| تامیلی | வா (vā) |
| مجاری | Jön |
| ابخازی | a=n'e=y-ra ~ a='a=y-ra {анейра ~ аайра} |

| شماره جدول | ۱۲۹ |
|---|---|
| انگلیسی | to lie (as in a bed) |
| فارسی | خوابیدن/دراز کشیدن |
| سومری | ku, nud |
| هیتی | kitta |
| بورشاسکی | faing echom |
| باسکی | etzan (action), etzanda egon (state) |

| | |
|---|---|
| ترکی ب. | jat- (Orkh., OUygh.) |
| آذری | uzanmaq, yatmaq |
| ترکی آ. | yatmak, uzanmak |
| مغولی | хэвтэх |
| کره ای | nupda |
| منچو | dedu- |
| نیا دراویدی | *boŋk-, *ḍol-, *gūr- (?) |
| تامیلی | கிட (kida), (padu) |
| مجاری | fekszik |
| ابخازی | a=ya-r'a {айара} |

| شماره جدول | ۱۳۰ |
|---|---|
| انگلیسی | to sit |
| فارسی | نشستن |
| سومری | suš |
| ایلامی | mur- |
| هیتی | ēsa |
| هوری | naxx- {nahh-} |
| بورشاسکی | horoshom |
| باسکی | eseri (action), eserita egon (state |
| ترکی ب. | oltur- (OUygh.), olur- (Orkh., OUygh.) |
| آذری | oturmaq |
| ترکی آ. | oturmak |
| مغولی | cyyx |
| کره ای | antta |
| منچو | te- |
| نیا دراویدی | *kuK-, *kụl- (?), *kunt-/*kud- |
| تامیلی | உட்கார் (uṭkār) |
| مجاری | ül |
| ابخازی | a=t'ʷa-r'a {атәара} |

| شماره جدول | ۱۳۱ |
|---|---|
| انگلیسی | to stand |
| فارسی | ایستادن / پا شدن |
| سومری | gub |
| هیتی | arta |
| بورشاسکی | deye chom |
| باسکی | zutitu (action), zutik egon (state) |
| ترکی ب. | tur- (Orkh., OUygh.) |
| آذری | durmaq |
| ترکی آ. | durmak |
| مغولی | зогсох |
| کره ای | seoda |
| منچو | ili- |
| نیا دراویدی | *ńil-, *sal- (?), *vīŋ- |
| تامیلی | நில் (nil) |
| مجاری | áll |
| ابخازی | a=g'ə-la-ra {агылара} |

| شماره جدول | ۱۳۲ |
|---|---|
| انگلیسی | to turn (intransitive) |
| فارسی | گردیدن |
| سومری | gur |
| هیتی | wehzi, nēa |
| بورشاسکی | ewalrarkichom |
| باسکی | biratu |
| ترکی ب. | qaj- (OUygh.) |
| آذری | dönmək |
| ترکی آ. | dönmek, burmak (to twist) |
| مغولی | эргэх |
| کره ای | dolda |
| منچو | forgošo- |
| نیا دراویدی | *pir-, *pUraḷ- |
| تامیلی | திரும்பு (thirumbu) |

| | |
|---|---|
| مجاری | fordul |

| شماره جدول | ۱۳۳ |
|---|---|
| انگلیسی | to fall |
| فارسی | افتادن |
| سومری | šub |
| هیتی | mauszi |
| بورشاسکی | walchom |
| باسکی | erori, jausi |
| ترکی ب. | tüš- (Orkh., OUygh.) |
| آذری | düşmək |
| ترکی آ. | düşmek, yıkılmak (collapse) |
| مغولی | унах |
| کره ای | tteoreojida |
| منچو | tuhe- |
| نیا دراویدی | *or_-, *paṬ- |
| تامیلی | விழு (vizhu) |
| مجاری | esik |

| شماره جدول | ۱۳۴ |
|---|---|
| انگلیسی | to give |
| فارسی | دادن |
| سومری | ba, ru |
| ایلامی | *tun- |
| هیتی | (pāi) |
| اتروسکی | GIS (bIS), IACeR |
| هوری | ar- |
| اورارتویی | ar-, ar-u- |
| بورشاسکی | oochom/fat echom |
| باسکی | eman |
| ترکی ب. | ber- (Orkh., OUygh.) |

| | |
|---|---|
| آذری | vermək |
| ترکی آ. | vermek |
| مغولی | ɵrɵx |
| کره ای | juda |
| منچو | bu- |
| نیا دراویدی | *śī-, *ta- (to give to 1st), *Ud- |
| تامیلی | தா (thā) |
| مجاری | ad |
| ابخازی | ˈa=ta-ra {aṭapa} |

| شماره جدول | ۱۳۵ |
|---|---|
| انگلیسی | to hold |
| فارسی | نگاه داشتن |
| سومری | da |
| ایلامی | marri |
| هیتی | harzi |
| اتروسکی | TEN (I hold), TENAR |
| بورشاسکی | dohoyom |
| باسکی | eduki |
| آذری | tutmaq |
| ترکی آ. | tutmak |
| مغولی | барих |
| کره ای | japda, butjapda |
| منچو | jafa- |
| نیا دراویدی | *pat_- |
| تامیلی | கொள் (koḷ), பிடி (pidi) |
| مجاری | fog |

| شماره جدول | ۱۳۶ |
|---|---|
| انگلیسی | to squeeze |
| فارسی | فشردن |

| | |
|---|---|
| سومری | hir[KEŠDA] |
| هیتی | (sīezzi) |
| باسکی | estutu |
| ترکی ب. | qɨsɣa (Orkh.) |
| آذری | sıxmaq |
| ترکی آ. | sıkmak, kısmak (throttle, choke) |
| مغولی | шaxax |
| کره ای | jjada |
| منچو | hafita- |
| نیا دراویدی | *nal- |
| تامیلی | கசக்கு (kasakku), (pisuku) |
| مجاری | szorít |

| شماره جدول | ۱۳۷ |
|---|---|
| انگلیسی | to rub |
| فارسی | سودن / مالیدن |
| سومری | sub |
| هیتی | (peszi) |
| اتروسکی | VR (8R) (I rub), VRE (BRE) (you rub) |
| بورشاسکی | czagham/baldan dechom |
| باسکی | igurtzi |
| ترکی ب. | sürt- (OUygh.) |
| آذری | sürtmək |
| ترکی آ. | ovmak, sürtmek |
| مغولی | үрэх |
| کره ای | munjireuda |
| منچو | monji-, monjira- |
| نیا دراویدی | *nīv-/*nivur-, *nīv-/*nivur- |
| تامیلی | தேய் (thei) |
| مجاری | dörzsöl |

| شماره جدول | ۱۳۸ |
|---|---|
| انگلیسی | to wash |
| فلرسی | شستن |
| سومری | tu5,17 |
| هیتی | ārri, warpzi |
| اتروسکی | LAVeS, LAVIN (they wash) |
| بورشاسکی | hal chom |
| باسکی | ikuzi, garbitu, xahutu |
| آذری | yumaq |
| ترکی آ. | yıkamak, yumak (dialectal) |
| مغولی | yraax |
| کره ای | ppalda, ssitda |
| منچو | obo- |
| نیا دراویدی | *śut-[Vk]-, *tUḷ- |
| تامیلی | கழுவு (kaḻuvu) |
| مجاری | mos |

| شماره جدول | ۱۳۹ |
|---|---|
| انگلیسی | to wipe |
| فلرسی | زدودن |
| سومری | sub |
| هیتی | fshin |
| بورشاسکی | khas echom |
| باسکی | xukatu, lehortu |
| ترکی ب. | sil- 1, silig 2 (OUygh.), silik 2 (Orkh.) |
| آذری | silmək |
| ترکی آ. | silmek, süpürmek (sweep), sürtmek (rub) |
| مغولی | арчих |
| کره ای | dakda |
| منچو | fu- (loanword from Chinese?) |
| نیا دراویدی | *uS-, *vaẓ- |
| تامیلی | துடை (thudai) |
| مجاری | töröl |

| شماره جدول | ۱۴۰ |
|---|---|
| انگلیسی | to pull |
| فارسی | کشیدن |
| سومری | rig |
| هیتی | huettiezzi |
| اتروسکی | TRA (he, she pulls), TRAKS (drawn) |
| بورشاسکی | tash chom |
| باسکی | erakarri |
| ترکی ب. | *tart-* (OUygh.) |
| آذری | çəkmək |
| ترکی آ. | çekmek, tartmak (to weigh) |
| مغولی | татах |
| کره ای | kkeulda |
| منچو | tata- |
| نیا دراویدی | *gunǯ- |
| تامیلی | இழு (izhu) |
| مجاری | húz |

| شماره جدول | ۱۴۱ |
|---|---|
| انگلیسی | to push |
| فارسی | فشار دادن |
| سومری | taka |
| هیتی | suwezzi |
| بورشاسکی | thank echom |
| باسکی | bultzatu |
| ترکی ب. | tul- (OUygh.) |
| آذری | itələmək |
| ترکی آ. | itmek, tepmek (kick) |
| مغولی | түлхэх, чихэх |
| کره ای | milda |

| | |
|---|---|
| منچو | ana- |
| نیا دراویدی | *nūk-, taḷ- |
| تامیلی | தள்ளு (thallu) |
| مجاری | tol |

| شماره جدول | ۱۴۲ |
|---|---|
| انگلیسی | to throw |
| فارسی | پرت کردن |
| سومری | ri |
| هیتی | (pesiezi), ūssiezzi |
| اتروسکی | IEK (I cast out), EICE |
| بورشاسکی | lip echom |
| باسکی | bota, jaurti(ki) |
| ترکی ب. | *at-* (OUygh.) |
| آذری | atmaq |
| ترکی آ. | atmak, bırakmak (to let go) |
| مغولی | хаях, шидэх |
| کره ای | deonjida |
| منچو | makta- |
| نیا دراویدی | *ur_- |
| تامیلی | வீசு (visu) |
| مجاری | dob |

| شماره جدول | ۱۴۳ |
|---|---|
| انگلیسی | to tie |
| فارسی | گره زدن |
| سومری | dab2,4,5 |
| ایلامی | rabba |
| هیتی | ishai, hamanki |
| بورشاسکی | gat echom |
| باسکی | lotu |

| | |
|---|---|
| آذری | bağlamaq |
| ترکی آ. | bağlamak |
| مغولی | уях, баглах |
| کره ای | maeda |
| منچو | huthu- |
| نیا دراویدی | *jā-, *kaṭ- |
| تامیلی | கட்டு (kaṭṭu) |
| مجاری | köt |

| شماره جدول | ۱۴۴ |
|---|---|
| انگلیسی | to sew |
| فارسی | دوختن |
| اتروسکی | SU (SF) (I sew) (See his, its), SUEM |
| بورشاسکی | czapa yom |
| باسکی | josi |
| ترکی ب. | kök (OUygh.) |
| آذری | tikmək |
| ترکی آ. | dikmek |
| مغولی | оёх, хадах |
| کره ای | kkwemaeda |
| منچو | ufi- |
| نیا دراویدی | *kuṭ- |
| تامیلی | தை (tai) |
| مجاری | varr |

| شماره جدول | ۱۴۵ |
|---|---|
| انگلیسی | to count |
| فارسی | شمردن |
| سومری | šita5 |
| ایلامی | tiri |
| هیتی | kappuezzi |

| | |
|---|---|
| بورشاسکی | yawochom |
| باسکی | zenbatu, kondatu |
| آذری | saymaq |
| ترکی آ. | saymak |
| مغولی | тоолох |
| کره ای | seda |
| منچو | tolo- |
| تامیلی | எண் (eṇ) |
| مجاری | számol |

| شماره جدول | ۱۴۶ |
|---|---|
| انگلیسی | to say |
| فارسی | گفتن |
| سومری | ég, bi |
| ایلامی | tu-ru, na- |
| هیتی | tēzzi |
| اتروسکی | NAR (I say), NARA (he/she says) |
| هوری | xil- ~ xill- {hil- ~ hill-} |
| اورارتویی | ti-a- / ti-u- |
| بورشاسکی | see'm |
| باسکی | esan, erran |
| ترکی ب. | te- (Orkh., OUygh.) |
| آذری | demək |
| ترکی آ. | demek, söylemek |
| مغولی | хэлэх, өгүүлэх |
| کره ای | malhada |
| منچو | hendu-, se- |
| نیا دراویدی | *noḍ-, *jan- |
| تامیلی | சொல் (sol) |
| مجاری | mond szól |
| ابخازی | a=ħʷa-r'a {axəapa} |

| شماره جدول | ۱۴۷ |
|---|---|
| انگلیسی | to sing |
| فارسی | خواندن |
| سومری | mud6, tuš |
| هیتی | ishamai |
| اتروسکی | KANE |
| بورشاسکی | gharing echom |
| باسکی | abestu |
| ترکی ب. | öt- 1 (OUygh.), ötün- 3 (Orkh., OUygh.) |
| آذری | oxumaq |
| ترکی آ. | söylemek, ötmek (for birds) |
| مغولی | дуулах |
| کره ای | noraehada, bureuda |
| منچو | ucule- |
| نیا دراویدی | *kēr- |
| تامیلی | பாடு (pādu) |
| مجاری | énekel, dalol |

| شماره جدول | ۱۴۸ |
|---|---|
| انگلیسی | to play |
| فارسی | بازی کردن |
| سومری | ešemen2,3 |
| هیتی | duskzi, hinganiskezzi |
| بورشاسکی | girashom |
| باسکی | jokatu |
| ترکی ب. | ojun 1, ojna- 2 (OUygh.) |
| آذری | oynamaq |
| ترکی آ. | oynamak |
| مغولی | наадах, тоглох |
| کره ای | nolda |
| منچو | efi- |
| نیا دراویدی | *āḍ- |
| تامیلی | விளையாடு (vilaiyādu) |

| | |
|---|---|
| مجاری | játszik |

| شماره جدول | ۱۴۹ |
|---|---|
| انگلیسی | to float |
| فلرسی | ایستادن |
| سومری | dirig |
| باسکی | igerikatu |
| آذری | üzmək |
| ترکی آ. | yüzmek, süzülmek (glide in water or air) |
| مغولی | хөвөх |
| کره ای | tteuda |
| منچو | dekde- |
| نیا دراویدی | *Poŋ- |
| تامیلی | மித (mitha) |
| مجاری | lebeg, úszik |

| شماره جدول | ۱۵۰ |
|---|---|
| انگلیسی | to flow |
| فلرسی | به جریان افتادن |
| سومری | zal |
| هیتی | ārszi |
| اتروسکی | INE? |
| بورشاسکی | hor chom |
| باسکی | isuri |
| ترکی ب. | aq- (OUygh.) |
| آذری | axmaq |
| ترکی آ. | akmak |
| مغولی | урсах |
| کره ای | heureuda |
| منچو | eye- |
| نیا دراویدی | *toḷ- |

| | |
|---|---|
| تامیلی | ஒழுகு (ozhugu) |
| مجاری | folyik |

| شماره جدول | ۱۵۱ |
|---|---|
| انگلیسی | to freeze |
| فارسی | یخ زدن |
| سومری | halba2,3 |
| هیتی | ekāizzi |
| بورشاسکی | Guma mayum |
| باسکی | izoztu |
| ترکی ب. | toŋ- 4 (OUygh.) |
| آذری | donmaq |
| ترکی آ. | donmak, üşümek (feel cold) |
| مغولی | хөлдөх |
| کره ای | eolda |
| منچو | gece-, juhe jafa- |
| تامیلی | உறை (uRai) |
| مجاری | fagy |

| شماره جدول | ۱۵۲ |
|---|---|
| انگلیسی | to swell |
| فارسی | ورم کردن / باد کردن |
| سومری | mah |
| هیتی | suwattari |
| اتروسکی | OFE (VFE) |
| بورشاسکی | do hoqichom |
| باسکی | hanpatu, puztu |
| ترکی ب. | köpik, köpük (OUygh.), siš-, šiš- 1, šiš 2 (OUygh.) |
| آذری | şişmək |
| ترکی آ. | şişmek, kabarmak, köpürmek (to foam, bubble) |
| مغولی | хөөх, хавдах |

| | |
|---|---|
| کره ای | butda |
| منچو | aibi-, dukdure- |
| نیا دراویدی | *ubb- (? *urb-) |
| تامیلی | வீங்கு (veengu) |
| مجاری | dagad, duzzad |

| شماره جدول | ۱۵۳ |
|---|---|
| انگلیسی | sun |
| فارسی | خورشید |
| سومری | ud |
| ایلامی | na-hu-te |
| هیتی | istanus |
| اتروسکی | SOL (SVL), SOLS (SVLS), usil |
| هوری | šimigi |
| اورارتویی | šiwini |
| بورشاسکی | sa |
| باسکی | eguzki, iguzki, eki |
| ترکی ب. | kün 1, 2 (Orkh., OUygh.), küneš 3 (YB), isig qujaš 4 (OUygh. - Br.) |
| آذری | gün, günəş |
| ترکی آ. | güneş, gün (day) |
| مغولی | нар |
| کره ای | hae |
| منچو | šun |
| نیا دراویدی | *nē-r-, *ńēsir- (?) |
| تامیلی | ஞாயிறு (ñāyiṟu) |
| مجاری | nap |
| ابخازی | ˈa=mra {амра} |

| شماره جدول | ۱۵۴ |
|---|---|
| انگلیسی | moon |
| فارسی | ماه |

| | |
|---|---|
| سومری | iti, itud |
| ایلامی | itud |
| هیتی | armas |
| اتروسکی | LUNE (LVNE), tiu, tiv-, tiur: |
| هوری | kušuʏ {kušuh} |
| اورارتویی | šelardi |
| بورشاسکی | halanz |
| باسکی | ilargi |
| ترکی ب. | *aj* (Orkh., OUygh.) |
| آذری | ay |
| ترکی آ. | ay |
| مغولی | cap |
| کره ای | dal |
| منچو | biya |
| نیا دراویدی | *tiŋaḷ (?), |
| تامیلی | நிலா (nilā), (thingal) |
| مجاری | hold |
| ابخازی | 'a=mza {aмзa} |

| شماره جدول | ۱۵۵ |
|---|---|
| انگلیسی | star |
| فارسی | ستاره |
| سومری | ul, mul |
| ایلامی | MUL.lg |
| هیتی | hastērz |
| اتروسکی | pulumchva? |
| بورشاسکی | asomoon |
| باسکی | izar |
| ترکی ب. | jultuz (Orkh., OUygh.) |
| آذری | ulduz |
| ترکی آ. | yıldız |
| مغولی | од |
| کره ای | byeol |

| | |
|---|---|
| منچو | usiha |
| نیا دراویدی | *Cuk- |
| تامیلی | விண்மீன் (viṇmīṉ), (natchatram) |
| مجاری | csillag |
| ابخازی | 'a=yeç’$^{w}$a {aeҵәa} |

| شماره جدول | ۱۵۶ |
|---|---|
| انگلیسی | water |
| فارسی | آب |
| سومری | a |
| ایلامی | zul, A.MEŠ |
| هیتی | (wa-a-tar) |
| اتروسکی | neri, AP (I drink; See go away), ACIU (water, sea, lake) |
| اورارتویی | šiwe ~ šiye |
| بورشاسکی | cel |
| باسکی | ur |
| ترکی ب. | śub (Orkh.), *sub,* suv (OUygh.) |
| آذری | su |
| ترکی آ. | su |
| مغولی | yc |
| کره ای | mul |
| منچو | muke |
| نیا دراویدی | *ńīr- |
| تامیلی | நீர் (nīr) |
| مجاری | víz |
| ابخازی | a=ʒ'ə {aʒы} |

| شماره جدول | ۱۵۷ |
|---|---|
| انگلیسی | rain |
| فارسی | باران |
| سومری | im |

| | |
|---|---|
| ایلامی | te-ip |
| هیتی | hēus |
| هوری | išena |
| بورشاسکی | diyaarchom |
| باسکی | euri |
| ترکی ب. | jaɣ- 1 (Orkh.), jaɣmur 2 (OUygh.) |
| آذری | yağış |
| ترکی آ. | yağmur |
| مغولی | бороо |
| کره ای | bi |
| منچو | aga |
| نیا دراویدی | *pid_- |
| تامیلی | பொழி (pozhi), (mazhai) |
| مجاری | eső (noun) |
| ابخازی | a=$k^{w}$'a {aкәa} |

| شماره جدول | ۱۵۸ |
|---|---|
| انگلیسی | river |
| فارسی | رودخانه |
| سومری | id, ída |
| ایلامی | da, A.MEŠ |
| هیتی | hapas |
| اتروسکی | RIO (RIV), RIVA (RIFA) |
| بورشاسکی | sendey |
| باسکی | ibai |
| ترکی ب. | ügüz (Orkh., OUygh.) (small river) |
| آذری | çay |
| ترکی آ. | ırmak |
| مغولی | гол |
| کره ای | nae, garam(archaic) |
| منچو | bira, ula |
| نیا دراویدی | *čil- |
| تامیلی | ஆறு (āṟu) |

| | |
|---|---|
| مجاری | jó (archaic), folyó |

| شماره جدول | ۱۵۹ |
|---|---|
| انگلیسی | lake |
| فارسی | دریاچه |
| سومری | ab, aba |
| هیتی | lulis (?) |
| اتروسکی | ACIU (ACIB) (water, sea, lake) |
| بورشاسکی | phari |
| باسکی | aintzira, zingira |
| ترکی ب. | köl (Orkh., OUygh.) |
| آذری | göl |
| ترکی آ. | göl |
| مغولی | нуур |
| کره ای | mot |
| منچو | omo, tenggin, noor |
| تامیلی | ஏரி (eri) |
| مجاری | tó |

| شماره جدول | ۱۶۰ |
|---|---|
| انگلیسی | sea |
| فارسی | دریا |
| سومری | ab, aba, nab |
| ایلامی | KAM.MESH |
| هیتی | arunas |
| اتروسکی | MAR, MARAS, MAREM (of / by the sea) |
| بورشاسکی | Samandar |
| باسکی | itsaso |
| آذری | dəniz |
| ترکی آ. | deniz |
| مغولی | далай, тэнгис |

| | |
|---|---|
| کره ای | bada |
| منچو | mederi, namu |
| نیا دراویدی | *kaḍal- |
| تامیلی | கடல் (kadal) |
| مجاری | tenger |

| شماره جدول | ۱۶۱ |
|---|---|
| انگلیسی | salt |
| فارسی | نمک |
| سومری | mun |
| اتروسکی | SAL,SALOS |
| بورشاسکی | bayoo |
| باسکی | gatz |
| ترکی ب. | tuz (OUygh.) |
| آذری | duz |
| ترکی آ. | tuz |
| مغولی | давс |
| کره ای | sogeum |
| منچو | dabsun |
| نیا دراویدی | *śovar |
| تامیلی | உப்பு (uppu) |
| مجاری | só |
| ابخازی | a=ǯˈək'a {ацьыка} |

| شماره جدول | ۱۶۲ |
|---|---|
| انگلیسی | stone |
| فارسی | سنگ |
| سومری | na4 |
| ایلامی | h.har.lg, HAR.MEŠ |
| هیتی | (passilas) |
| اتروسکی | PETR, PETROS (PETRVS) |

| | |
|---|---|
| بورشاسکی | dan |
| باسکی | harri |
| ترکی ب. | taš (Orkh., OUygh.) |
| آذری | daş |
| ترکی آ. | taş |
| مغولی | чулуу |
| کره ای | dol, bawi |
| منچو | wehe |
| نیا دراویدی | *val- (?), *gunḍ- |
| تامیلی | கல் (kal) |
| مجاری | kő |
| ابخازی | a=χˈaħʷ {axaxə} |

| شماره جدول | ۱۶۳ |
|---|---|
| انگلیسی | sand |
| فارسی | ماسه |
| سومری | sahar |
| اتروسکی | SABO (SABV), SAVO (SA8V) |
| بورشاسکی | sawo |
| باسکی | hondar, hare |
| ترکی ب. | qum (Orkh., OUygh.) |
| آذری | qum |
| ترکی آ. | kum |
| مغولی | элс |
| کره ای | morae |
| منچو | yonggan |
| نیا دراویدی | *isuk- |
| تامیلی | மணல் (manal) |
| مجاری | homok |
| ابخازی | ˈa=psləmʒ {аҧслымӡ} |

| شماره جدول | ۱۶۴ |
|---|---|
| انگلیسی | dust |
| فارسی | گرد و خاک |
| سومری | ukum |
| بورشاسکی | gert |
| باسکی | hauts |
| ترکی ب. | toz (OUygh.) |
| آذری | toz |
| ترکی آ. | toz |
| مغولی | тоос |
| کره ای | meonji |
| منچو | buraki |
| نیا دراویدی | *pòḍ-i |
| تامیلی | புழுதி (puzhudhi), தூசி (thoosi) |
| مجاری | por |

| شماره جدول | ۱۶۵ |
|---|---|
| انگلیسی | earth |
| فارسی | زمین |
| سومری | ki |
| ایلامی | mu-ru-un |
| هیتی | tēkan |
| اتروسکی | TELOS (TELVS), TERIM (of the earth) |
| هوری | eše |
| اورارتویی | ḳiura- ~ ḳira- |
| بورشاسکی | tik |
| باسکی | lur |
| ترکی ب. | jer (Orkh., Yen., OUygh.) |
| آذری | torpaq |
| ترکی آ. | toprak, yer (ground) |
| مغولی | дэлхий, товрог, этүгэн |
| کره ای | heuk |
| منچو | na |

| | |
|---|---|
| نیا دراویدی | *TūK-, *kēkVl (?) |
| تامیلی | மண் (maṇ=sand) |
| مجاری | föld |
| ابخازی | ˈa=dg$^{y}$əl {адгьыл} |

| شماره جدول | ۱۶۶ |
|---|---|
| انگلیسی | cloud |
| فارسی | ابر |
| سومری | imi, muru9, dugud |
| هیتی | alpās |
| بورشاسکی | haralt |
| باسکی | hodei |
| آذری | bulud |
| ترکی آ. | bulut |
| مغولی | үүл |
| کره ای | gureum |
| منچو | tugi |
| نیا دراویدی | *majnd- |
| تامیلی | மேகம் (mēgam) |
| مجاری | felhő |
| ابخازی | ˈa=pstħ$^{w}$a ~ ˈa=pta {аҧстҳәа ~ аҧҭа} |

| شماره جدول | ۱۶۷ |
|---|---|
| انگلیسی | fog |
| فارسی | مه |
| سومری | muru9 |
| هیتی | kammaras |
| بورشاسکی | khorong |
| باسکی | laino |
| آذری | duman |
| ترکی آ. | sis; duman (smoke) |

| | |
|---|---|
| مغولی | манан, будан |
| کره ای | angae |
| منچو | talman |
| نیا دراویدی | *mūḍ- (*-ō-) |
| تامیلی | பனி (pani) |
| مجاری | köd |

| شماره جدول | ۱۶۸ |
|---|---|
| انگلیسی | sky |
| فارسی | آسمان |
| سومری | an |
| ایلامی | ki-ik |
| هیتی | (nēpis) |
| اتروسکی | *falatu, CILENI (probably sky) |
| بورشاسکی | ayash |
| باسکی | zeru, ortzi |
| ترکی ب. | qalɨq (OUygh.) |
| آذری | göy |
| ترکی آ. | gök, tepe (peak, top) |
| مغولی | огторгуй, хөх тэнгэр |
| کره ای | haneul |
| منچو | abka |
| نیا دراویدی | *vān-, *viṇ |
| تامیلی | வானம் (vaanam) |
| مجاری | ég |

| شماره جدول | ۱۶۹ |
|---|---|
| انگلیسی | wind |
| فارسی | باد |
| سومری | líl |
| ایلامی | IM.lg |

| | |
|---|---|
| هیتی | huwanz |
| اتروسکی | IAPOS (IAPVS), BORIS (BVRIS), IAPES |
| بورشاسکی | tish |
| باسکی | haize |
| ترکی ب. | jel (OUygh.) |
| آذری | külək, yel |
| ترکی آ. | yel |
| مغولی | салхи |
| کره ای | baram |
| منچو | edun |
| نیا دراویدی | *gāḷ- |
| تامیلی | காற்று (kārru) |
| مجاری | szél |
| ابخازی | a=pš'a {aђша} |

| شماره جدول | ۱۷۰ |
|---|---|
| انگلیسی | snow |
| فارسی | برف |
| سومری | šeg,8,9 |
| بورشاسکی | giye |
| باسکی | elur, edur |
| ترکی ب. | qar (Orkh., Yenis., OUygh.) |
| آذری | qar |
| ترکی آ. | kar |
| مغولی | цас |
| کره ای | nun |
| منچو | nimanggi |
| تامیلی | பனி (pani) |
| مجاری | hó lom |

| شماره جدول | ۱۷۱ |
|---|---|

| | |
|---|---|
| انگلیسی | ice |
| فارسی | یخ |
| سومری | šeg8,9 |
| هیتی | ekan |
| بورشاسکی | ghamo |
| باسکی | izotz |
| آذری | buz |
| ترکی آ. | buz |
| مغولی | мөс |
| کره ای | eoreum |
| منچو | juhe |
| تامیلی | பனிக்கட்டி (panikkatti) |
| مجاری | jég |

| شماره جدول | ۱۷۲ |
|---|---|
| انگلیسی | smoke |
| فارسی | دود |
| سومری | i-bí |
| هیتی | tuhhuwais |
| هوری | xiuri |
| بورشاسکی | thas |
| باسکی | ke |
| ترکی ب. | tüt(e)-1, tütün, tütsüg 2 (OUygh.) |
| آذری | tüstü |
| ترکی آ. | duman, is (black smoke, soot), tütün (tobacco) |
| مغولی | утаа |
| کره ای | yeongi (←煙氣) (Sino-Korean), nae |
| منچو | šanggiyan |
| نیا دراویدی | *Koj (?), *kum- |
| تامیلی | புகை (pugai) |
| مجاری | füst |
| ابخازی | 'a=lʕ$^{w}$a {aлɋa} |

| شماره جدول | ۱۷۳ |
|---|---|
| انگلیسی | fire |
| فارسی | آتش |
| سومری | izi |
| ایلامی | li-im, li-mi-in |
| هیتی | (paḫḫur) |
| اتروسکی | vers- |
| هوری | tari |
| بورشاسکی | fooh |
| باسکی | su |
| ترکی ب. | *ot* (Orkh., OUygh.) |
| آذری | od |
| ترکی آ. | ateş, (Pers.?) od |
| مغولی | гал |
| کره ای | bul |
| منچو | tuwa |
| نیا دراویدی | *na[C]ṇ-, *ōl-, *čic- |
| تامیلی | தீ (thee) |
| مجاری | tűz |
| ابخازی | ˈa=mca {амца} |

| شماره جدول | ۱۷۴ |
|---|---|
| انگلیسی | ash |
| فارسی | خاکستر |
| سومری | dé |
| هیتی | hās, hāss- |
| بورشاسکی | qon |
| باسکی | hauts, errauts |
| ترکی ب. | kül (OUygh.) |
| آذری | kül |
| ترکی آ. | kül |
| مغولی | үнс |

| | |
|---|---|
| کره ای | jae |
| منچو | fulenggi |
| تامیلی | சாம்பல் (saambal) |
| مجاری | hamu |

| شماره جدول | ۱۷۵ |
|---|---|
| انگلیسی | to burn |
| فارسی | سوختن |
| سومری | tab, bil |
| ایلامی | li-im-ma |
| هیتی | urāni |
| اتروسکی | CINI (you burnt), CINAS (you burn), OSI (VSI) (you burnt) |
| هوری | am- |
| اورارتویی | am-, am-ašt- |
| بورشاسکی | gholchom |
| باسکی | erre |
| ترکی ب. | jal- 1 (OUygh.), jalɨn 2 (OUygh.) |
| آذری | yanmaq |
| ترکی آ. | yanmak |
| مغولی | шатах |
| کره ای | tada |
| منچو | deiji- |
| نیا دراویدی | *kan-, *kar- |
| تامیلی | எரி (eri) |
| مجاری | ég |
| ابخازی | a=bəl-rʹa {абылра} |

| شماره جدول | ۱۷۶ |
|---|---|
| انگلیسی | road |
| فارسی | راه / خیابان |
| سومری | a-rá, sila3 |

| | |
|---|---|
| ایلامی | KASKAL.MEŠ |
| هیتی | (palsas) |
| اتروسکی | VEI (BEI), VIA (BIA) |
| هوری | xari {hari} |
| اورارتویی | hari |
| بورشاسکی | gan |
| باسکی | bide |
| ترکی ب. | jol (Orkh., OUygh.) |
| آذری | yol |
| ترکی آ. | yol |
| مغولی | зам |
| کره ای | gil |
| منچو | jugūn |
| نیا دراویدی | *pāv- |
| تامیلی | சாலை (chaalai/saalai) |
| مجاری | út |
| ابخازی | 'a=mʕʷa {aмҩa} |

| شماره جدول | ۱۷۷ |
|---|---|
| انگلیسی | mountain |
| فارسی | کوه |
| سومری | kur, iši |
| ایلامی | el-pi |
| هوری | pab-ni ~ pab-a-ni |
| اورارتویی | bab-a-ni- |
| بورشاسکی | char |
| باسکی | mendi |
| ترکی ب. | taɣ (Orkh., OUygh.) |
| آذری | dağ |
| ترکی آ. | dağ |
| مغولی | уул, таг |
| کره ای | san (Sino-Korean), moe, me (archaic), eondeok |
| منچو | alin |

| | |
|---|---|
| نیا دراویدی | *sōr-, *var-ai, *kō(v)- |
| تامیلی | மலை (malai) |
| مجاری | hegy |
| ابخازی | ˈa=ʃχa {ашьха} |

| شماره جدول | ۱۷۸ |
|---|---|
| انگلیسی | red |
| فارسی | سرخ |
| سومری | sa-sa |
| هیتی | mitas |
| اتروسکی | ROPH (RVPH) |
| بورشاسکی | bardom |
| باسکی | gorri |
| ترکی ب. | qɨzɨl (Orkh., OUygh.), al (Orkh., OUygh.) |
| آذری | qırmızı, al |
| ترکی آ. | kızıl, kırmızı (Ar.) |
| مغولی | улаан |
| کره ای | ppalgang, bukda |
| منچو | fulgiyan |
| نیا دراویدی | *kurud- |
| تامیلی | சிவப்பு (civappu) |
| مجاری | vörös, piros |
| ابخازی | ˈa=q'a=pʃ {акаҧшь} |

| شماره جدول | ۱۷۹ |
|---|---|
| انگلیسی | green |
| فارسی | سبز |
| سومری | sig7 |
| ایلامی | hu-la-ap-na |
| هیتی | hahlawanz |
| بورشاسکی | toq |

| | |
|---|---|
| باسکی | berde, orlegi |
| ترکی ب. | kök 1 (Orkh., OUygh.), jašil (Orkh., OUygh.) |
| آذری | yaşıl |
| ترکی آ. | yeşil |
| مغولی | ногоон |
| کره ای | chorok (Sino-Korean), pureuda |
| منچو | niowanggiyan |
| نیا دراویدی | *paC-, *pūc- (1 green 2 yellow) |
| تامیلی | பச்சை (pachai) |
| مجاری | zöld |
| ابخازی | ˈa=yeҿ’$^{w}$a {аеҵәа} |

| شماره جدول | ۱۸۰ |
|---|---|
| انگلیسی | yellow |
| فارسی | زرد |
| سومری | sig7 |
| ایلامی | hh.šá-ir-nu-ya |
| هیتی | hahlawanz |
| بورشاسکی | eskaark |
| باسکی | hori |
| ترکی ب. | śarɨɣ (Orkh.), sarɨɣ (OUygh.) |
| آذری | sarı |
| ترکی آ. | sarı |
| مغولی | шар |
| کره ای | norang, norata |
| منچو | suwayan |
| نیا دراویدی | *pūc- (1 green 2 yellow) |
| تامیلی | மஞ்சள் (manjal) |
| مجاری | sárga |
| ابخازی | a=ʕ$^{w}$ˈe-ž {аҩежь} |

| شماره جدول | ۱۸۱ |
|---|---|
| انگلیسی | white |
| فارسی | سفید |
| سومری | kug |
| هیتی | harkis |
| بورشاسکی | borom |
| باسکی | zuri |
| ترکی ب. | *aq* (OUygh.) |
| آذری | ağ |
| ترکی آ. | ak |
| مغولی | цагаан |
| کره ای | hayan, huida, hayata |
| منچو | šanyan |
| نیا دراویدی | *teḷ- |
| تامیلی | வெள்ளை (vellai) |
| مجاری | fehér |
| ابخازی | 'a=šk’ʷak’ʷa {ашкәакәа} |

| شماره جدول | ۱۸۲ |
|---|---|
| انگلیسی | black |
| فارسی | سیاه |
| سومری | gíg |
| هیتی | hanzanas, dankuis |
| اتروسکی | AT**R**O (AT**R**V), ATER |
| هوری | time-ri ~ tima-ri |
| بورشاسکی | matoom |
| باسکی | beltz |
| ترکی ب. | qara (Orkh., Yen., OUygh.) |
| آذری | qara |
| ترکی آ. | kara |
| مغولی | xap |
| کره ای | geomjeong, geomda, kkamata |
| منچو | sahaliyan |

| | |
|---|---|
| نیا دراویدی | *kand_-, *kar- |
| تامیلی | கருப்பு (karuppu) |
| مجاری | fekete |
| ابخازی | ˈa=yk$^w$a=ҩ’$^w$a {айқәаҵәа} |

| شماره جدول | ۱۸۳ |
|---|---|
| انگلیسی | night |
| فارسی | شب |
| سومری | ngi6 |
| ایلامی | šu-ut-me |
| هیتی | ispanz |
| اتروسکی | NOCIS (NVCIS), TRAVE (TRaFE) |
| بورشاسکی | thap |
| باسکی | gau |
| ترکی ب. | keč 1, 2, keč- 3, keče 4, 5 (OUygh.) |
| آذری | gecə |
| ترکی آ. | gece, dün (yesterday) |
| مغولی | шөнө |
| کره ای | bam |
| منچو | dobori |
| نیا دراویدی | *nar_- (?) |
| تامیلی | இரவு (iravu) |
| مجاری | éj, éjszaka |
| ابخازی | a=c’x {аҵх} |

| شماره جدول | ۱۸۴ |
|---|---|
| انگلیسی | day |
| فارسی | روز |
| سومری | u4 |
| ایلامی | na-an |
| هیتی | sīwaz |

| | |
|---|---|
| اتروسکی | tin- , TIU (TIV) |
| بورشاسکی | gunc |
| باسکی | egun |
| ترکی ب. | kün 1, 2 (Orkh., OUygh.), küneš 3 (YB), isig qujaš 4 (OUygh. - Br.) |
| آذری | gün |
| ترکی آ. | gündüz, gün (day) |
| مغولی | өдөр |
| کره ای | nat |
| منچو | inenggi |
| نیا دراویدی | *nāḻ- |
| تامیلی | பகல் (pagal) |
| مجاری | nap (nappal) |

| شماره جدول | ۱۸۵ |
|---|---|
| انگلیسی | year |
| فارسی | سال |
| سومری | mu |
| ایلامی | bel |
| هیتی | wīz |
| اتروسکی | ril (days), ANAS, ANE, avil |
| هوری | šawali |
| اورارتویی | šali |
| بورشاسکی | den |
| باسکی | urte |
| ترکی ب. | jɨl (Orkh., OUygh.) |
| آذری | il |
| ترکی آ. | yıl |
| مغولی | жил |
| کره ای | hae |
| منچو | aniya |
| نیا دراویدی | *jānḍ- |
| تامیلی | ஆண்டு (āndu) |
| مجاری | év, esztendő |

| | |
|---|---|
| ابخازی | ˈa=škʷs {ашқәс ~ ашқәыс} |

| شماره جدول | ۱۸۶ |
|---|---|
| انگلیسی | warm |
| فارسی | گرم |
| سومری | kúm |
| هیتی | ānz |
| اتروسکی | TeP |
| بورشاسکی | garom |
| باسکی | bero |
| ترکی ب. | jɨlɨɣ (OUygh.) |
| آذری | ılıq |
| ترکی آ. | ılık |
| مغولی | халуун, бүлээн |
| کره ای | ttatteuthada |
| منچو | bulukan, halukan |
| نیا دراویدی | *ōr- (?), *ker- |
| تامیلی | வெதுவெதுப்பு (vedhuvedhuppu) |
| مجاری | meleg, langyos |
| ابخازی | a=pχˈa {аҧха} |

| شماره جدول | ۱۸۷ |
|---|---|
| انگلیسی | cold |
| فارسی | سرد |
| سومری | ten |
| هیتی | ekunanz |
| بورشاسکی | chaghúrum |
| باسکی | hotz |
| ترکی ب. | soɣɨq (OUygh.) |
| آذری | soyuq |
| ترکی آ. | soğuk |

| | |
|---|---|
| مغولی | хүйтэн, сэрүүн |
| کره ای | chada (said of a tangible object), chupda (said of the weather) |
| منچو | šahūrun |
| نیا دراویدی | *kin- |
| تامیلی | குளிர்ச்சி (kuLirchi) |
| مجاری | hideg, hűs |
| ابخازی | ˈa=χʸ-ʃʷaʃʷa {ахьшəашəа} |

| شماره جدول | ۱۸۸ |
|---|---|
| انگلیسی | full |
| فارسی | پر / آکنده |
| سومری | éšša |
| ایلامی | man-da-qa, pu- |
| هیتی | suus |
| اتروسکی | PLENAS |
| بورشاسکی | bir/hek |
| باسکی | beteta |
| ترکی ب. | tolu (OUygh.) |
| آذری | dolu |
| ترکی آ. | dolu; tok (satisfied) |
| مغولی | дүүрэн |
| کره ای | chada, bureuda (said of one's stomach, *i.e.* to be satiated), [*adv.*] gadeuk |
| منچو | jaluka |
| نیا دراویدی | *muẓ- |
| تامیلی | முழு |
| مجاری | tele |

| شماره جدول | ۱۸۹ |
|---|---|
| انگلیسی | new |
| فارسی | نو / تازه |
| سومری | gibil |

| | |
|---|---|
| ایلامی | piš |
| هیتی | nēwas |
| اتروسکی | NIA |
| هوری | šuʏe {šuhe} |
| اورارتویی | šuhi |
| بورشاسکی | thosh |
| باسکی | berri |
| ترکی ب. | jaŋɨ (Orkh., OUygh.) |
| آذری | yeni, təzə |
| ترکی آ. | yeni |
| مغولی | шинэ |
| کره ای | sae, saeropda |
| منچو | ice |
| نیا دراویدی | *pucn- |
| تامیلی | புது (puthu) |
| مجاری | új |
| ابخازی | a=ç’ˈəc {aҿыц} |

| شماره جدول | ۱۹۰ |
|---|---|
| انگلیسی | old |
| فارسی | کهنه |
| سومری | ul, libir |
| ایلامی | qa-ra, ru-ru |
| هیتی | miyahwanz |
| بورشاسکی | mayen |
| باسکی | zahar |
| آذری | köhnə, əski; (people) yaşlı, qoca |
| ترکی آ. | eski, yaşlı (aged) , kart |
| مغولی | хөгшин |
| کره ای | yet, oraedoeda |
| منچو | fe, sakda |
| تامیلی | பழைய (pazhaiya) |
| مجاری | vén (persons only), öreg (persons, animals, plants), régi (things, terms) |

| شماره جدول | ۱۹۱ |
|---|---|
| انگلیسی | good |
| فارسی | خوب |
| سومری | dùg |
| ایلامی | ba-ha, ma-ri-ya |
| هیتی | āssus |
| اتروسکی | BeNI |
| هوری | waɣri ~ waɣr-uši {wahri ~ wahr-uši} |
| بورشاسکی | daltás/showa |
| باسکی | on |
| آذری | yaxşı |
| ترکی آ. | iyi, yakış- (to suit) , yakışık (suiting, good) |
| مغولی | сайн |
| کره ای | jota |
| منچو | sain |
| نیا دراویدی | *bāg- |
| تامیلی | நல்ல (nalla) |
| مجاری | jó |
| ابخازی | a=bzˈia {абзиа} |

| شماره جدول | ۱۹۲ |
|---|---|
| انگلیسی | bad |
| فارسی | بد |
| سومری | hul |
| هیتی | idālus |
| اتروسکی | MEVA |
| بورشاسکی | shom |
| باسکی | txar |
| ترکی ب. | jabɨz 1 (Orkh.), javɨz 1 (OUygh.), javɣan 1 (OUygh.), jablaq (Orkh.) 3, javlaq (OUygh.) 3 |
| آذری | pis, yaman |

| | |
|---|---|
| ترکی آ. | kötü, yaman |
| مغولی | муу |
| کره ای | nappeuda |
| منچو | ehe |
| نیا دراویدی | *pol- |
| تامیلی | கெட்ட (ketta) |
| مجاری | rossz |

| شماره جدول | ۱۹۳ |
|---|---|
| انگلیسی | rotten |
| فارسی | پوسیده |
| سومری | hab2, sungin |
| هیتی | harranz |
| بورشاسکی | ghasom |
| باسکی | ustel |
| آذری | çürük |
| ترکی آ. | çürük |
| مغولی | ялзарсан |
| کره ای | sseokda |
| منچو | niyaha, ibtenehe |
| نیا دراویدی | *śab- |
| تامیلی | அழுகிய (azhugiya) |
| مجاری | korhadt |

| شماره جدول | ۱۹۴ |
|---|---|
| انگلیسی | dirty |
| فارسی | چرکین |
| سومری | pe-el-lá |
| هیتی | iskunanz |
| بورشاسکی | therkit |
| باسکی | zikin |

| | |
|---|---|
| آذری | çirkli, kirli |
| ترکی آ. | kirli |
| مغولی | бохир, хиртэй |
| کره ای | deoreopda |
| منچو | nantuhūn, langse |
| نیا دراویدی | *maẓ- |
| تامیلی | அழுக்கான (azhukkāna) |
| مجاری | piszkos, koszos, mocskos |

| شماره جدول | ۱۹۵ |
|---|---|
| انگلیسی | straight |
| فلرسی | راست |
| اتروسکی | STRETER (to make straight) |
| بورشاسکی | czan |
| باسکی | zuzen |
| آذری | düz |
| ترکی آ. | düz, doğru |
| مغولی | шулуун |
| کره ای | gotda |
| منچو | sijirhūn |
| نیا دراویدی | *niṭ- |
| تامیلی | நேர் (nēr) |
| مجاری | egyenes |

| شماره جدول | ۱۹۶ |
|---|---|
| انگلیسی | round |
| فلرسی | گرد / کروی |
| سومری | ninda |
| ایلامی | ir-pi |
| اتروسکی | **R**ONA (**R**VNA), RONO (RVNV) (to round) |
| بورشاسکی | larokores |

| | |
|---|---|
| باسکی | biribil |
| ترکی ب. | tegirmi (OUygh.) |
| آذری | yumru |
| ترکی آ. | yuvarlak; top, tekerlek (wheel) |
| مغولی | дугуй, дүгэриг |
| کره ای | dunggeulda |
| منچو | muheliyen |
| نیا دراویدی | *ter-[ạl-] |
| تامیلی | உருண்ட |
| مجاری | kerek |
| ابخازی | 'a=gʸaž {агьежь} |

| شماره جدول | ۱۹۷ |
|---|---|
| انگلیسی | sharp (as a knife) |
| فارسی | تیز |
| هیتی | alpus |
| بورشاسکی | thakthak |
| باسکی | zorrotz |
| ترکی ب. | *bi* (OUygh.) |
| آذری | iti |
| ترکی آ. | keskin, sivri |
| مغولی | хурц |
| کره ای | nalkaropda (sharp), ppyojokhada (pointed) |
| منچو | dacun, šulihun, šolonggo |
| نیا دراویدی | *vạl- |
| تامیلی | கூர்மை (koormai) |
| مجاری | éles |

| شماره جدول | ۱۹۸ |
|---|---|
| انگلیسی | dull (as a knife) |
| فارسی | کند |

| | |
|---|---|
| هیتی | alpanz |
| بورشاسکی | fat |
| باسکی | kamuts |
| آذری | küt |
| ترکی آ. | kör (Pers.) |
| مغولی | мохоо |
| کره ای | mudida |
| منچو | modo |
| تامیلی | மழுங்கிய (mazhungiya) |
| مجاری | tompa |

| شماره جدول | ۱۹۹ |
|---|---|
| انگلیسی | smooth |
| فارسی | هموار |
| هیتی | mius |
| اتروسکی | TEROS (TERVS) (to smooth) |
| بورشاسکی | sheghesom |
| باسکی | leun |
| آذری | hamar, düz |
| ترکی آ. | düz |
| مغولی | гөлгөр |
| کره ای | budeureopda |
| منچو | necin, bišun |
| نیا دراویدی | *nus- |
| تامیلی | வழுவழுப்பு (vazhuvazhuppu) |
| مجاری | sima |

| شماره جدول | ۲۰۰ |
|---|---|
| انگلیسی | wet |
| فارسی | تر |
| سومری | lah |

| | |
|---|---|
| هیتی | hurniyanz |
| اتروسکی | MATAM (we steam), MATAN (they steam, wet) |
| بورشاسکی | zah |
| باسکی | busti, heze |
| آذری | nəm, yaş, islaq |
| ترکی آ. | ıslak, yaş |
| مغولی | нойтон |
| کره ای | jeotda |
| منچو | derbehun, usihin |
| نیا دراویدی | *op- |
| تامیلی | ஈரமான (eeramāna) |
| مجاری | nedves |

| شماره جدول | ۲۰۱ |
|---|---|
| انگلیسی | dry |
| فارسی | خشک |
| سومری | háda |
| ایلامی | *zit, zí-ti-qa |
| هیتی | hātanz |
| اتروسکی | ARE (you dry) |
| بورشاسکی | boyam |
| باسکی | lehor |
| ترکی ب. | quri- 'to dry' (OUygh.) |
| آذری | quru |
| ترکی آ. | kuru |
| مغولی | хуурай |
| کره ای | mareuda |
| منچو | olhon |
| نیا دراویدی | *ọl- |
| تامیلی | உலர்ந்த (ularntha) |
| مجاری | száraz |
| ابخازی | a=b'a {aбa} |

| شماره جدول | ۲۰۲ |
| --- | --- |
| انگلیسی | correct |
| فارسی | درست |
| سومری | gi-na |
| ایلامی | išturraka |
| هیتی | āra |
| اتروسکی | KOReG (KVReb) |
| باسکی | zuzen |
| آذری | düzgün, doğru |
| ترکی آ. | doğru |
| مغولی | зөв |
| کره ای | bareuda, matda |
| منچو | acanaha, tob giyangga |
| نیا دراویدی | *sas- |
| تامیلی | சரி (sari) |
| مجاری | helyes |

| شماره جدول | ۲۰۳ |
| --- | --- |
| انگلیسی | near |
| فارسی | نزدیک |
| سومری | da |
| ایلامی | kanna |
| هیتی | manninkuwanz |
| اتروسکی | PROPE (PRVPE) |
| بورشاسکی | asoor |
| باسکی | hurbil |
| ترکی ب. | jaɣu- (OUygh.) 1, jaɣuq (Orkh.) 2 |
| آذری | yaxın |
| ترکی آ. | yakın |
| مغولی | ойр |
| کره ای | gakkapda |
| منچو | hanci, hamika |

| | |
|---|---|
| نیا دراویدی | *Saṭ- |
| تامیلی | அருகில் (Arugil), கிட்ட (kiTTa) |
| مجاری | közel |
| ابخازی | ˈa=aygʷa {aaйгəa} |

| شماره جدول | ۲۰۴ |
|---|---|
| انگلیسی | far |
| فارسی | دور |
| سومری | ta, sud |
| هیتی | duwān |
| بورشاسکی | mathan |
| باسکی | urrun |
| ترکی ب. | ɨraq (OUygh.) |
| آذری | uzaq |
| ترکی آ. | uzak, ırak |
| مغولی | хол |
| کره ای | meolda |
| منچو | goro |
| نیا دراویدی | *ʒēg- (?) |
| تامیلی | தொலைவு (tholaivu) |
| مجاری | messze (predicative), messzi (adjective) |
| ابخازی | ˈa=χara {axapa} |

| شماره جدول | ۲۰۵ |
|---|---|
| انگلیسی | right |
| فارسی | راست (سمت) |
| سومری | zi-da |
| ایلامی | šutur |
| هیتی | kunnas |
| اتروسکی | IUSI (IFSI) |
| بورشاسکی | domo |

| | |
|---|---|
| باسکی | eskuin |
| ترکی ب. | *oŋ* 1, 2, 3 (OUygh.) |
| آذری | sağ |
| ترکی آ. | sağ |
| مغولی | баруун |
| کره ای | oreunjjok |
| منچو | ici |
| تامیلی | வலது (valathu) |
| مجاری | jobb |

| شماره جدول | ۲۰۶ |
|---|---|
| انگلیسی | left |
| فارسی | چپ |
| سومری | gùb-bu |
| بورشاسکی | ghamo |
| باسکی | ezker |
| ترکی ب. | *sol* (OUygh.) |
| آذری | sol |
| ترکی آ. | sol |
| مغولی | зүүн |
| کره ای | oenjjok |
| منچو | has'hū |
| نیا دراویدی | *èḍ- |
| تامیلی | இடது (idathu) |
| مجاری | bal |

| شماره جدول | ۲۰۷ |
|---|---|
| انگلیسی | at |
| فارسی | در |
| سومری | da |
| ایلامی | hate, ŠÀ |

| | |
|---|---|
| بورشاسکی | -ce |
| باسکی | -n, -an, -ean, -etan |
| آذری | -da/-də |
| ترکی آ. | -da/-de, -ta/-te |
| مغولی | -д, -т |
| کره ای | eseo |
| منچو | -de |
| تامیلی | -இல் (-il) |
| مجاری | -nál/-nél |

| شماره جدول | ۲۰۸ |
|---|---|
| انگلیسی | in |
| فارسی | در |
| سومری | a |
| ایلامی | ma- |
| هیتی | andan |
| بورشاسکی | -chi/ooley |
| باسکی | -n, -an, -ean, -etan |
| آذری | -da/-də |
| ترکی آ. | içinde, -da/-de, -ta/-te |
| مغولی | -д, -т |
| کره ای | e, ane |
| منچو | dolo |
| تامیلی | -இல் (-il) |
| مجاری | -ban/-ben |

| شماره جدول | ۲۰۹ |
|---|---|
| انگلیسی | with |
| فارسی | با |
| ایلامی | hidaka |
| هیتی | katti- |

| | |
|---|---|
| بورشاسکی | kaat |
| باسکی | -ekin, -arekin |
| ترکی ب. | *bile,* bilen (OUygh.) |
| آذری | ilə, -la/-lə |
| ترکی آ. | ile, -la/-le |
| مغولی | хамт, -тай/-тэй/-той |
| کره ای | wa, gwa, rang |
| منچو | ...i emgi, ...i sasa |
| تامیلی | -உடன் (-udan), -ஓடு (-ODu) |
| مجاری | -val/-vel |

| شماره جدول | ۲۱۰ |
|---|---|
| انگلیسی | and |
| فارسی | و |
| سومری | ga |
| ایلامی | ak-ka |
| هیتی | -Ca, -ya |
| بورشاسکی | ka/kaat |
| باسکی | eta |
| ترکی ب. | jeme 1 (Orkh., OUygh.) |
| آذری | və, da/də |
| ترکی آ. | ile, ve (Ar.) |
| مغولی | ба |
| کره ای | wa, gwa |
| منچو | Jai |
| تامیلی | -உம் (-um), மற்றும் (matrum), மேலும்(melum) |
| مجاری | és, s |

| شماره جدول | ۲۱۱ |
|---|---|
| انگلیسی | If |
| فارسی | اگر |

| | |
|---|---|
| ایلامی | an-ka |
| هیتی | Takku |
| باسکی | (baldin) ba- |
| آذری | əgər |
| ترکی آ. | -sa/-se, ise |
| مغولی | хэрэв |
| کره ای | manyak (Sino-Korean), ha^daga (archaic, obsolete) |
| منچو | aika, aikabade |
| تامیلی | [[]] (-al / endral) |
| مجاری | Ha |

| شماره جدول | ۲۱۲ |
|---|---|
| انگلیسی | Because |
| فارسی | زیرا |
| سومری | Mu |
| هیتی | Kuit |
| بورشاسکی | bota siya |
| باسکی | -elako, bait-, ... eta |
| ترکی ب. | üčün (Orkh., OUygh.) |
| آذری | çünki |
| ترکی آ. | yüzünden, dolayı, ötürü, için, çünkü (Pers.) |
| مغولی | учраас |
| کره ای | ddaemune |
| منچو | ...jalin (+ de), ...be dahame, ...turgunde, adarame seci, ... |
| تامیلی | ஏனென்றால் (Enendrāl) (endral) |
| مجاری | mert |

| شماره جدول | ۲۱۳ |
|---|---|
| انگلیسی | name |
| فارسی | نام |
| سومری | mu |

| | |
|---|---|
| ایلامی | hi-iš |
| هیتی | (lāman) |
| هوری | tiye |
| اورارتویی | ti-ni |
| بورشاسکی | yek |
| باسکی | izen, deitura |
| ترکی ب. | *at* (Orkh., OUygh.) |
| آذری | ad |
| ترکی آ. | ad |
| مغولی | нэр |
| کره ای | ireum |
| منچو | gebu |
| نیا دراویدی | *pendj-[ar] |
| تامیلی | பெயர் (peyar) |
| مجاری | név |
| ابخازی | ˈa=χʸʒ {axьʒ} |

از خوانندگان محترم درخواست می شود نظرات، پیشنهادات و انتقادات خود را با رایانامه زیر در میان بگذارند:

Bahmaniranfar79@gmail.com